

Elinkustannusten nousu ja suomalaisten kotitalouksien kulutusluottokäyttäytyminen

Näyte eräistä sosiaalisen median ryhmistä

Maria Herrala

Teemu Vänntilä

Opinnäytetyö, AMK

Huhtikuu 2024

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Herrala, Maria & Vänntilä Teemu

Elinkustannusten nousu ja suomalaisten kotitalouksien kulutusluottokäyttäytyminen – Näyte eräistä sosiaalisen median ryhmistä

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Huhtikuu 2024, 59 sivua

Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ovatko kuluttajat varautuneet elinkustannusten nousuun ja jos on niin miten. Lisäksi haluttiin tutkia ovatko vastaajat ottaneet kulutusluottoja selviytyäkseen taloudellisesti sekä ovatko kulutustottumukset muuttuneet elinkustannusten nousun myötä. Yhtenä tärkeänä teemana oli myös selvittää, ovatko kuluttajat huolissaan omasta henkilökohtaisesta taloudellisesta tilanteestaan.

Tutkimuksen kohderyhmän muodosti pieni joukko suomalaisia kotitalouksia eräistä sosiaalisen median ryhmistä. Vastauksia kerättiin riippumatta vastaajan sukupuolesta, iästä, asuinpaikasta tai ammatillisesta asemasta. Viime vuosina maailmassa on tapahtunut paljon erinäisiä asioita, jotka ovat vaikuttaneet kuluttajien taloudelliseen tilanteeseen. Opinnäytetyön aihe oli todella ajankohtainen, eikä vastaavanlaisia tutkimuksia ole aiemmin juurikaan tehty.

Opinnäytetyössä käytettiin määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusotetta, jonka avulla pyrittiin saamaan paljon vastaajia eri elämäntilanteista. Aineisto kerättiin anonyymillä strukturoidulla kyselylomakkeella. Kyselyä jaettiin eri sosiaalisen median kanavissa, kuten Facebookissa ja Jodelissa. Myös Takuusäätiö jakoi tutkimuksen kyselylomaketta heidän omassa sosiaalisen median kanavissaan. Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastasi yhteensä 437 henkilöä.

Tutkimuksella saatiin selville, että yli puolet kyselyyn vastaajista oli varautunut elinkustannusten nousuun. Erinäiset maailmantilanteet on otettu huomioon ja säästötoimenpiteet on aloitettu. Kuitenkaan suurin osa kyselyyn vastaajista ei ollut ottanut kulutusluottoja. Tärkeä havainto oli myös se, että yli puolella heistä, jotka olivat ottaneet kulutusluottoja, oli haasteita niiden takaisinmaksussa ja suurin osa heistä oli pienituloisia. Tutkimuksesta selvisi myös se, että elinkustannusten nousuun varautuminen edesauttoi sitä, ettei vastaajalla ollut haasteita taloudellisessa tilanteessaan. Suurin osa vastaajista ei kuitenkaan ollut huolissaan omasta taloudellisesta tilanteestaan.

Avainsanat (asiasanat)

Elinkustannukset, kulutusluotot, inflaatio, korko, maksuhäiriömerkintä

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Herrala, Maria & Väänttilä Teemu

The rise in the cost of living and consumer credit behavior of Finns – A sample of some social media groups

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, April 2024, 59 pages

Degree Programme in business administration. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The aim of the thesis was to investigate whether consumers were prepared for the rise in living costs and, if so, how they were preparing. Additionally, it sought to examine whether respondents had resorted to taking out consumer loans to manage financially and whether their consumption habits had shifted due to the increase in living costs. Another crucial aspect was to gauge whether consumers were concerned about their personal financial situations.

The study's target group comprised a small cohort of Finnish households sourced from various social media groups. Responses were collected irrespective of the respondent's gender, age, place of residence, or professional status. In recent years, global events have significantly impacted consumers' financial circumstances. The thesis topic was highly relevant, with few similar studies previously conducted.

A quantitative research approach was employed, aiming to gather responses from a diverse range of individuals. Data was collected via an anonymous structured questionnaire distributed across various social media platforms such as Facebook and Jodel. Additionally, the Guarantee Foundation shared the survey questionnaire on their own social media channels. In total, 437 individuals responded to the survey.

The research findings revealed that over half of the respondents had made preparations for the rising living costs. Various global events had been taken into account, prompting the initiation of savings measures. However, the majority of respondents had not opted for consumer loans. An important observation was that more than half of those who had taken out consumer loans faced challenges in repayment, predominantly among low-income earners. Furthermore, the study indicated that preparing for the rising living costs contributed to mitigating financial challenges for respondents. Nevertheless, the majority of respondents were not overly concerned about their personal financial situations.

Keywords/tags (subjects)

Cost of living, consumer credit, inflation, interest, payment default record

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Lähtökohdat	3
2	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät	5
3	Kulutusluotot	6
3.1	Kulutusluottojen korot ja takaisinmaksu	8
3.2	Velkojen perintä ja maksuhäiriömerkintä.....	10
4	Suomalaisten kotitalouksien velkaantuneisuus	12
4.1	Henkilökohtaisen talouden hallinta	14
4.2	Elinkustannukset Suomessa	15
5	Tutkimuksen toteutus	17
5.1	Tutkimusmenetelmä	17
5.2	Aineistonkeruumenetelmä	18
6	Tutkimuksen tulokset	19
6.1	Vastaajien taustatiedot	20
6.2	Varautuminen elinkustannusten nousuun.....	24
6.3	Kulutusluotot vastaajien keskuudessa	25
6.4	Kulutustottumukset	31
7	Johtopäätökset	34
8	Pohdinta	39
8.1	Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusmahdollisuudet	39
8.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	41
	Lähteet	43
	Liitteet	51
	Liite 1. Webropol-kyselylomake.....	51

Kuviot

Kuvio 1.	Suomalaisten kokema oma taloudellinen tilanne vuonna 2022.	4
Kuvio 2.	Saatavan perinnän eteneminen	11
Kuvio 3.	Suomalaisten kotitalouksien velkaantumisaste.....	13
Kuvio 4.	Henkilökohtaisen talouden hallinta	14
Kuvio 5.	Vastaajan ikä	21
Kuvio 6.	Vastaajan asuinmaakunta	22
Kuvio 7.	Vastaajan kotitalouden koko	23
Kuvio 8.	Vastaajan henkilökohtaiset bruttotulot kuukaudessa (€/kuukausi).....	24

Kuvio 9. Tavat, joilla elinkustannuksien nousuun on varauduttu.....	25
Kuvio 10. Kulutusluottojen ottamisen jakautuminen vastaajien keskuudessa.	26
Kuvio 11. Kulutusluottojen määrä euroissa.	27
Kuvio 12. Vuosi, jolloin vastaaja on viimeksi nostanut kulutusluottoa.	28
Kuvio 13. Kulutusluottojen takaisinmaksun haasteet.	29
Kuvio 14. Mistä kulutusluottoa/kulutusluottoja on nostettu?.....	30
Kuvio 15. Vastaajien kulutusluottopäätöksien määrät.....	31
Kuvio 16. Nousseiden elinkustannuksien vaikutukset vastaajan hyvinvointiin.....	32
Kuvio 17. Minkä suhteen vastaajat ovat tehneet muutoksia.	33
Kuvio 18. Vastaajan huoli omasta taloudellisesta tilanteesta.	34

1 Lähtökohdat

Maailmassa on parin viimeisen vuoden aikana tapahtunut paljon erinäisiä tapahtumia, jotka ovat vaikuttaneet heikentävästi ihmisten kykyyn selviytyä taloudellisesti. Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa, korkea inflaatio, nousseet korot, polttoaineen, sähkön sekä ylipäättään kaikkien elinkustannusten kallistuminen ovat esimerkkejä siitä, mitä maailmalla on tapahtunut vuosien 2022–2023 aikana. (Aalto-Setälä, Forsman-Hugg, Huovari, Kinnunen & Kujala 2022.) Näiden edellä mainittujen tekijöiden vuoksi ihmisillä ei ole enää samalla tavalla varaa kuluttaa kuin vielä muutama vuosi aiemmin. Puhutaan siitä, että ihmisten ostovoima on heikentynyt. Ostovoimalla tarkoitetaan sitä, että käytettävissä olevien tulojen ja varallisuuden määrä määrittelee sen, kuinka paljon tuotteita ja palveluita voidaan ostaa. (Pohjola 2015, 151.) Voidaan sanoa, että vuoden 2022 aikana suomalaisten ostovoima romahti, mutta Suomen Pankki arvioi sen nousevan nopeasti takaisin aiemmalle tasolle. Ostovoiman mittaamiseen on useita erilaisia mittareita, ja niiden tulokset eroavat jonkin verran toisistaan, mikä on tärkeää ottaa huomioon, kun analysoidaan taloutta. Kuitenkin useilla eri mittareilla mitattuna on saatu samankaltaisia tuloksia eli ostovoiman ennustetaan nousevan jo vuoden 2023 aikana. Tähän vaikuttaa erityisesti pikkuhiljaa hidastuva inflaatio. (Obstbaum & Pönkä 2023.)

Inflaatiolla tarkoitetaan yleisesti kaikkien hintojen nousua, ei vain jonkin yksittäisen tuotteen tai palvelun noussutta hintaa (Euroopan keskuspankki n.d). Euroopan keskuspankki säätelee inflaatiota ja sen tavoitteena on pitää inflaatio noin kahdessa prosentissa. Tämä hintavakauden ylläpitäminen on yksi Euroopan keskuspankin keskeisimmistä tehtävistä. Inflaation vastakohtana on deflaatio, mikä puolestaan tarkoittaa yleisen hintatason laskua. (Suomen pankki n.d. -b)

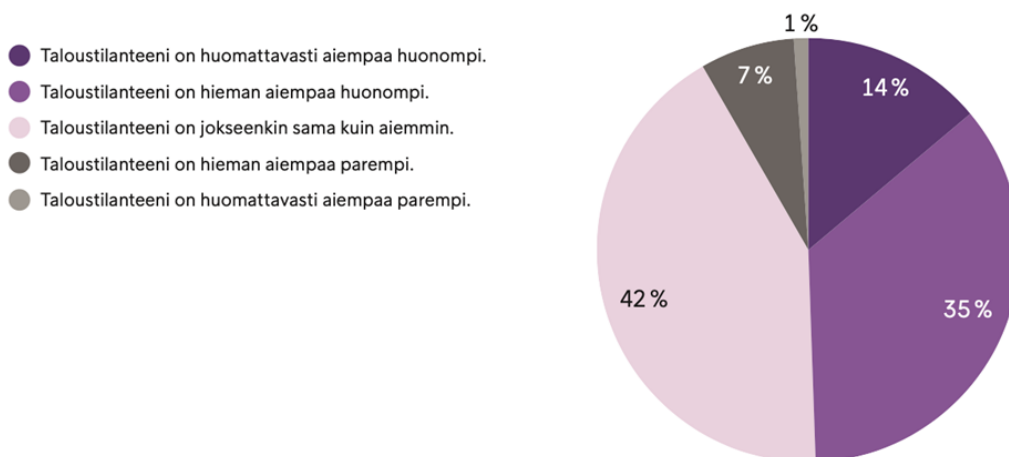
Tammikuussa 2024 Suomen inflaatioluku oli 3,3 %, mikä on jo huomattavasti alhaisempi kuin esimerkiksi joulukuussa 2022, jolloin inflaatio huiteli Suomessa yli yhdeksässä prosentissa (9,1 %). (Tilastokeskus n.d. -d) Korkein inflaatiopiikki näyttää väistyneen.

Korkojen nousu puolestaan johtuu siitä, että Euroopan keskuspankki pyrkii tällä keinolla hillitsemään inflaation nousemista. Korkojen nousulla on negatiivisia vaikutuksia paitsi yleisesti kansantaloudelle myös yksityisille henkilöille. Esimerkiksi Suomessa suurimman osan asuntolaina pohjautuu 12 kuukauden Euribor-korkoon, joka on ollut noususuunnassa vuoden 2023 loppupuolelle saakka. (Suomen pankki 2023c.) Esimerkiksi maaliskuun 2024 alussa 12 kuukauden Euribor-korko on luke-massa 3,744, mutta syksyllä 2023 se oli yli neljän prosentin. Vertailun vuoksi todettakoon, että

vielä alkuvuodesta 2022 korot olivat negatiiviset. (Suomen pankki n.d. -a) Korkojen nousu on siis ollut hyvin nopeaa, mutta sen todelliset vaikutukset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä. Luonnollisesti kaikkein tiukimmilla ovat he, joilla on eniten velkaa, koska silloin korkomenot ovat huomattavat suhteessa tuloihin. (Suomen pankki 2023b.)

Suomalaisia huolestuttaa laajasti käsillä oleva inflaatiokriisi, mikä näkyy muun muassa Intrumin tekemässä maksutaparaportissa. Yhä useampi suomalainen kamppailee laskujen maksamisen kanssa ja tulevaisuuden näkymät nähdään hyvin pessimistisesti. (Intrum 2022, 4.) Kuvio 1 näkee hyvin, miten suomalaisten kokevat oman taloudellisen tilanteensa tällä hetkellä verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen. Lähes puolet (49 %) vastaajista on sitä mieltä, että heidän taloudellinen tilanteensa on huomattavasti tai hieman aiempaa huonompi. Vain 8 prosenttia vastaajista kertoo, että heidän taloudellinen tilanteensa on huomattavasti tai hieman aiempaa parempi. Myös Finanssialary:n tekemässä tutkimuksessa on nähtävissä samankaltaisia tutkimustuloksia. Tämän tutkimuksen mukaan suomalaiset ovat laajalti huolestuneempia omasta taloudellisesta tilanteestaan kuin vuonna 2019 ja pääsyyinä siihen ovat lisääntyneet riskit maailmantilanteissa. (Kuhno & Koivisto 2021, 44.) Intrumin laatimassa maksutaparaportissa käy myös ilmi, että jopa 15 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että korkea inflaatio on uusi normaali (Intrum 2022, 4).

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tämänhetkistä yleistä taloudellista tilannettasi 12 kuukauden takaiseen tilanteeseen verrattuna?

Kuvio 1. Suomalaisten kokema oma taloudellinen tilanne vuonna 2022 (Intrum 2022, 5, muokattu).

2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät

Elinkustannusten nousu ja suomalaisten kotitalouksien kulutusluottokäyttäytyminen -opinnäytetyössä laaditaan tutkimus, joka pohjautuu näytteeseen eräistä sosiaalisen median ryhmistä. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Takuusäätiön kanssa. Takuusäätiö toimii valtakunnallisesti ja on voittoa tavoittelematon sosiaalialan järjestö. Takuusäätiön tarkoituksena on ehkäistä ja ratkoa suomalaisten kotitalouksien talous- ja velkaongelmia. Takuusäätiö tarjoaa esimerkiksi neuvontaa puhelimitse, pienlainoja, apua raha-asioiden hallintaan sekä takauksia pankista nostettaviin järjestelylainoihin. Takuusäätiö on perustettu vuonna 1990 ja se on auttanut 30 vuoden aikana noin 135 000 ihmistä, joilla on ollut velkaongelmia. Kaikki takuusäätiön tarjoamat palvelut ovat ilmaisia. Lisäksi takuusäätiön tarkoituksena on vaikuttaa rakenteisiin ja suomalaiseen lainsäädäntöön, jotta ihmisillä olisi paremmat mahdollisuudet välttää velkaongelmia. (Takuusäätiö n.d. -d)

Tutkimuksen tutkimusongelma perustuu nousseisiin elinkustannuksiin ja suomalaisten kotitalouksien kulutusluottokäyttäytymiseen. Tämä tutkimus on paikallaan erityisesti sen ajankohtaisuuden vuoksi. Inflaatio ja ylipäättään kasvaneet elinkustannukset koskettavat väistämättä suurinta osaa suomalaisista kotitalouksista. Tutkimuksen päätutkimuskysymyksenä on: Onko elinkustannusten nousuun varauduttu ja jos on niin miten? Alatutkimuskysymyksinä opinnäytetyössä ovat:

- Ovatko suomalaiset kotitaloudet joutuneet ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen arjen normaaleista kuluista?
- Ovatko kulutustottumukset muuttuneet elinkustannusten nousun myötä?
- Kuinka huolissaan suomalaiset kotitaloudet ovat taloudellisesta tilanteestaan?

Kohderymänä tutkimuksessa ovat suomalaiset kotitaloudet. Pelkästään sellaisenaan rajaus olisi ollut kuitenkin liian ylimalkainen, joten kohderymän muodostaa pieni joukko suomalaisia kotitalouksia eräistä sosiaalisen median ryhmistä. Kyseessä on siis näyte, koska tutkimukseen ei voida olettaa vastaavan kuin hyvin pieni perusjoukon (tässä tapauksessa suomalaiset kotitaloudet) osajoukko (Tilastokeskus n.d -c). Tutkimuksesta ei kuitenkaan haluta rajata pois mitään ikäryhmää, maakuntaa tai ammattiasemaa, vaan vastauksia halutaan laajasti eri elämäntilanteissa olevilta suomalaisilta. Tutkimuksessa ei käsitellä yrityksiä, vaan painotetaan kotitalouksien näkökulmaa ja kokemuksia. Lisäksi aihe rajataan koskemaan pelkästään kulutusluottoja eli tutkimuksessa ei tutkita esimerkiksi asunovelallisia tai velallisia yleisesti. Tämä siksi, että asunovelallisiin kohdistuvia

tutkimuksia löytyy jo melko paljon, kun taas tutkimuksia, jotka painottuisivat kulutusluottoihin ja nouseviin elinkustannuksiin ei juurikaan löydy. Muutamia opinnäytetöitä on julkaistu, joiden aiheena kulutusluotot ovat, esimerkiksi Juha Pesio Lapin Ammattikorkeakoulusta on vuonna 2020 julkaissut opinnäytetyön, jonka aiheena on: ”Vakuudettomien kulutusluottojen muutos korkokaton lakimuutoksen seurauksena”. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi rajausta kulutusluottoihin tuntuu luonnolliselta, ja lisäksi tällä rajauksella saadaan mahdollisesti uutta näkökulmaa velallisista. Opinnäytetyö tehdään yhteiskunnallisesta näkökulmasta, sillä tämä aihe koskettaa lähes jokaista suomalaista etenkin nousseiden elinkustannusten kautta. Siten jokainen voi saada tutkimuksesta pohdittavaa paitsi yleisesti elinkustannuksista ja niiden vaikutuksista arkeen myös näkemyksiä näytteen kulutusluottokäyttäytymisestä.

Kyselyn aineisto kerätään anonyymien strukturoidun kyselylomakkeen muodossa. Takuusäätiö jakaa opinnäytetyökyselyä heidän sosiaalisen median kanavissaan. Tämän lisäksi kyselyä jaetaan myös muissa sosiaalisen median kanavissa. Kyselyä jaetaan sellaisten kanavien kautta, että niihin on mahdollisuus liittyä eri puolilta Suomea. Kyselyyn on tarkoituksena saada runsaasti vastaajia erilaisista elämäntilanteista, jotta kyselyn tuloksista saadaan koottua mahdollisimman kattavat pohdinnat.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada ajantasaista tietoa näytteeseen vastaavien suomalaisten tämänhetkisestä taloudellisesta tilanteesta, kun elinkustannukset ovat nousseet voimakkaasti viime vuosien aikana. Lisäksi aiotaan selvittää, onko elinkustannusten nousuun varauduttu ja jos on niin miten. Tavoitteena on myös kerätä tietoa vastaajien kulutusluottokäyttäytymisestä. Työmme lopputuloksena syntyy siis selvitys näytteeseen vastanneiden suomalaisten taloudellisesta tilanteesta muuttuneessa maailmassa.

3 Kulutusluotot

Kuluttajansuojalaissa määritellään kulutusluotto näin: ”Kulutusluotolla tarkoitetaan luottoa, jonka elinkeinonharjoittaja (luotonantaja) sopimuksen mukaan myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle lainana, maksunlykkäyksenä tai muuna vastaavana taloudellisena järjestelyinä” (Kuluttajansuojalaki 38/1978, 1 §). Suomessa kulutusluottoja tarjoavia tahoja on hyvin paljon, ja luottoja markkinoidaan kuluttajille mitä mielenkiintoisemmilla keinoilla (Peura-Kapanen, Aalto, Lehtinen & Järvinen 2016, 6).

Kulutusluottoja tarjoavat muun muassa pankit, luottokorttiyhtiöt ja rahoitusyhtiöt. 1.7.2023 alkaen Finanssivalvonta on valvonut kulutusluottoja tarjoavia palveluntarjoajia (Finanssivalvonta n.d). Asiakkaille tarjotaan monenlaisia eri luottoja kulutusluoton nimellä (Minilex n.d). Kulutusluottoa voi hakea esimerkiksi silloin, kun ostaa ajoneuvon, uuden kodinkoneen tai tarvitsee vaikkapa remontointia varten rahaa (Osuuspankki n.d). Luotot pitävät sisällään kertaluottoja, joita ovat joustolainat ja pikavipit. Kertaluottojen lisäksi on tarjolla myös tililuottoja, joita ovat korttiluotto ja luotollinen tili. Osa kulutusluotoista on jatkuvia luottoja, jolloin asiakas voi nostaa luottoa tiettyyn luottorajaan asti haluamissaan erissä. Toisena vaihtoehtona on hyödykesidonnainen luotto, joka on käytössä esimerkiksi autokaupassa. Tilanteessa jokin yritys myy palvelun tai tuotteen asiakkaalle ja yrityksellä on myös sopimus rahoitusyhtiön kanssa. Yritys tarjoa maksuvälineeksi rahoitusyhtiön rahoitusta ja tällöin luotto myönnetään asiakkaalle kertaluontoisena tuotteen ja palvelun ostamista varten. (Minilex n.d.)

Suomalaisten turvaksi on luotu säännöt, joiden puitteissa kulutusluottoja tarjoavien yhtiöiden tulee toimia. Esimerkiksi kulutusluottoja mainostaessa tulee käydä selkeästi ilmi kaikki kyseistä luottoa koskevat tiedot. Todellinen vuosikorko tulee ilmoittaa ja siinä täytyy olla laskettuna kaikki kulut, mitä luotosta aiheutuu kuluttajalle maksettavaksi. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2017.)

Kulutusluottoa ei myöskään saa nostaa yöllä klo 23.00 jälkeen. Luottopäätöksen saa kyllä antaa yöllä, mutta klo 23.00 jälkeen myönnetyt pikaluotot saa nostaa aikaisintaan vasta seuraavana aamuna klo 7.00 alkaen. Edellä mainittu muutos tuli voimaan jo lokakuussa 2009. (Minilex n.d.)

On hyvin huolestuttavaa, kun taloudellisesti haastavassa tilanteessa olevat asuntovelalliset perheet joutuvat ottamaan kulutusluottoja kattaakseen arkipäiväiset menonsa (Blomgren, Maunula & Hiilamo 2014, 11). Finanssiala ry:n tekemässä tutkimuksessa vuodelta 2021 kävi ilmi, että 26 prosentilla suomalaisista on ainakin yksi kulutusluotto. Yleisesti kulutusluottoja on eniten 25–64-vuotiailla suomalaisilla. Samassa tutkimuksessa käy myös ilmi, että kulutusluottoja otetaan yleisimmin pankeista. (Kuhno & Koivisto 2021, 26–27.) Tammikuussa 2023 pikavippiä tai isompaa kulutusluottoa hakevia ensikertalaisia oli 3 700 henkilöä. Syyskuussa 2023 ensikertalaisia hakijoita oli jo 7 100 henkilöä. Ensikertalaisella tarkoitetaan sellaista henkilöä, jolla ei ole avointa luottokorttivelkaa tai aiempaa kulutusluottoa. Kulutusluottoa ottavien määrä on noussut tasaisesti vuoden 2023 aikana. Kasvua hakijoiden määrään on tullut 92 prosenttia vuoden 2023 aikana. (Toivonen 2023.)

3.1 Kulutusluottojen korot ja takaisinmaksu

Vakuudettomia kulutusluottoja nostettiin Suomessa 254 miljoonaa euroa luottolaitoksista toukuussa 2023. Tässä on seitsemän prosentin kasvu edellisvuoteen verrattuna. (Suomen Pankki 2023a.) Kulutusluotto on nopea keino saada rahoitus tarvittavaan kohteeseen. Kulutusluotoissa on kuitenkin hyvin suuret korot ja korkeat takaisinmaksuerät. (Bluestep Bank n.d.) Kuluttajalainojen korkokattoa on säädetty viimeksi syyskuussa 2019, jolloin korkokatto asetettiin pysyvästi 20 prosentin maksimikorkoon. Vakuudettomien kulutusluottojen korkokatto oli korona-aikana maksimissaan 10 prosenttia heinäkuusta 2020 syyskuun 2021 loppuun saakka. 1.10.2023 alkaen tuli voimaan kuluttajasuojalain muutos, joka sääti korkokaton 15 prosenttiin, mutta tämän lisäksi lainaan tulee normaali viitekorko. Lainan kokonaiskorko ei silloinkaan saa olla kuitenkaan yli 20 prosenttia. (STT Info 2023.) Mikäli luotonantaja tai välittäjä rikkoo kuluttajasuojalain uutta 17 a pykälää, kuluttajaa ei ole velvoitettu maksamaan luoton korkoa eikä muitakaan luotosta aiheutuneita kustannuksia lainkaan (Kuluttajansuojalaki 449/2023, 17 §).

Vakuudetonta lainaa ottaessa ei tarvitse käydä lainaneuvotteluja. Vakuudettomat lainat käyvät pieniin ja suuriin hankintoihin. Lainan korko määräytyy lainasumman ja luotonantajan riskiarvion mukaan. Vakuudettomien lainojen korko on yleensä noin 4–12 prosenttia. Vakuudellinen laina on isompaa hankintaa varten ja sitä saadakseen tarvitsee käydä lainaneuvottelut pankissa. Lainan hakija tarvitsee tällöin vakuuden saadakseen lainaa. (Sortter 2023b.) Vakuus tarkoittaa velallisen omaisuutta, jota annetaan pantiksi velkojalle sen varalta, että velallinen ei pystykään maksamaan lainaa sovittujen ehtojen mukaisesti takaisin (Euroopan keskuspankki 2016). Vakuudellisissa lainoissa korko on yleensä pienempi kuin vakuudettomissa, koska vakuus pienentää lainanantajan riskiä. Korko on yleensä noin 2–4 prosenttia, riippuen kunakin hetkenä vallitsevasta korkotilanteesta. Vakuudellista lainaa haetaan yleensä asuntolainaa varten. Hyödykesidonnainen luotto on myös vakuudeton luotto ja korko on noin 9–20 prosenttia. Osamaksusopimukset ovat hyödykesidonnaisia luottoja. Kuluttajat maksavat omista luotoistaan todella korkeita korkoja etenkin osamaksukaupoissa. (Sortter 2023b.) Euribor-korot ovat laskusuunnassa ja tällä hetkellä (24.3.2024) 12 kuukauden euribor-korko on 3,682 (Suomen Pankki n.d -a). Korot kääntyivät laskuun vuoden 2024 alkupuolesta alkaen. Syksyllä 2023 12 kuukauden euribor-korko oli vielä yli 4 prosenttia. Monien pankkien ja markkinan ennusteena onkin, että 12 kuukauden euribor-korko tulee jatkamaan laskusuhdannetta vuonna 2024. (Pikkor n.d.)

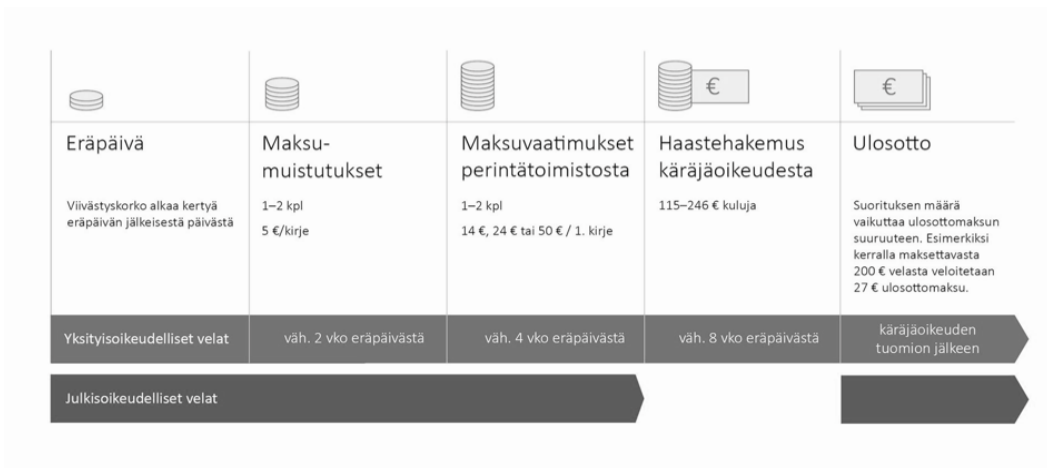
Kuluttajien kulutusluottojen takaisinmaksuaika on tyypillisesti 1 ja 20 vuoden välillä, mutta pidempiäkin maksuaikoja on mahdollista saada. Kulutusluottoa voi lyhentää halutessaan suuremmissa takaisinmaksuerissä tai maksaa kulutusluoton takaisin kokonaan enneaikaisesti. Tällöin kulutusluottoon sisältyvät korot ja muut kulut jäävät euromäärältään pienemmäksi. Mikäli aikoo tehdä ylimääräisen lyhennyksen kulutusluotolle, täytyy varmistaa, että lyhennys kohdistuu avoimelle pääomalle eikä tuleville maksuerille. Kulutusluoton korko lasketaan avoimelle pääomalle, joten näin enneaikaisista lyhennyksistä saa suurimman euromääräisen hyödyn. Aina lyhennykset eivät automaattisesti kohdistu avoimeen pääomaan, mutta velallinen voi aina pyytää luotonantajaa kohdistamaan lyhennyksen avoimeen pääomaan. (Sortter 2023a.) On myös tapauksia, jolloin luotonantaja voi vaatia korvauksia luoton enneaikaisesta maksamisesta, mikäli luotolle on sovittu kiinteä lainakorko tietylle ajalle ja tätä ennen maksaa luoton pois. Luotonantajalla on oikeus enintään yhden prosentin korvaukseen enneaikaisesti maksetusta luoton määrästä, mikäli luotto on takaisinmaksettu vähintään vuotta ennen luottosopimuksen loppumista. Luotonantajalla on oikeus enintään puolen prosentin korvaukseen, mikäli luottosopimuksen loppumiseen on alle vuosi. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto n.d. -a)

Kulutusluottoa voidaan ottaa myös lainojen yhdistämiseksi. Lainojen yhdistämisellä tarkoitetaan olemassa olevien luottojen, luottokorttivelkojen ja lainojen uudelleen rahoitusta paremmilla ehdoilla. Lainojen yhdistäminen on usein kannattavaa, koska lainaehdot muuttuvat aiempien lainasopimusten ehtoja edullisemmiksi. Velan määrä pysyy aina kuitenkin ennallaan, mutta lainaehdot muuttuvat. Yhdistelylainassa on yhdet lainaehdot, joten sitä on helpompi pitää hallinnassa kuin useita eri lainoja. (Sortter 2022.) Lainojen yhdistäminen ei kuitenkaan aina ole kannattava vaihtoehto. Yhdistelmälainojen lainatarjous voi olla niin suuri, ettei rahat riitä enää arjen menoihin takaisinmaksuerän jälkeen. Mikäli lainatarjouksen takaisinmaksuaika on todella pitkä, voi riskiksi koitua taloustilanteen heikkeneminen kesken takaisinmaksukauden. Lainoja ei kannata yhdistää, jos kaikkia päällä olevia lainoja ei saa yhdistelmälainan alle. Lainojen yhdistämisen tarkoituksena on saada halvemmat ehdot, kuin mitä nykyisissä lainoissa on, mutta jos tämä ei yhdistelmälainaa ottaessa onnistu, ei kannata lainoja yhdistää. (Takuusäitiö n.d. -a) Kuluttajan kannattaa pohtia, mikä on juuri hänelle kannattavinta omassa tilanteessaan.

3.2 Velkojen perintä ja maksuhäiriömerkintä

Tässä luvussa syvennytään paitsi siihen, millainen prosessi kokonaisuudessaan velkojen perintä on myös siihen, kuka velkojen perinnästä ylipäättään hyötyy. Laskun maksamatta jättämisestä on vielä pitkä matka ulosottoon. Velkojen perintä onkin pitkä prosessi ja yleisesti se etenee kahden viikon sykleissä (Talous- ja velkaneuvonta 2023).

Kuviossa 2 on havainnollistettu, miten velkojen perinnän prosessi etenee ja paljonko kuluttajalle koituu maksuja laskujen maksamatta jättämisestä. Ensimmäisessä kohdassa on laskun eräpäivä, josta eteenpäin viivästyskorko alkaa juoksemaan. Jos laskun maksaa normaalisti ennen eräpäivää tai eräpäivänä, prosessi keskeytyy. Mikäli laskua ei maksa, lähettää laskun perijä ensimmäisen maksumuistutuksen kahden viikon kuluttua eräpäivästä. Jos vielääkään ei maksa laskua, lähettää laskun perijä toisen maksumuistutuksen kahden viikon kuluttua ensimmäisestä maksumuistutuksesta. Maksumuistutuksiin lisätään jokaiseen enintään viiden euron huomautusmaksu. Jos lasku on edelleen rästissä, siirtyy maksun periminen perintätoimistolle. Ennen kuin maksun periminen voi siirtyä perintätoimistolle, on alkuperäisen laskun eräpäivästä täytynyt kulua vähintään neljä viikkoa. Yleisesti perintätoimistot lähettävät yhden tai kaksi maksuvaatimusta. (Talous- ja velkaneuvonta 2023.) Perintätoimistot lisäävät maksuvaatimukseen joko 14 EUR, 24 EUR tai 50 EUR kulun jokaista maksuvaatimusta kohden. Summa riippuu siitä, mikä on saatavan kokonaispääoma, esimerkiksi jos summa on enintään 100 EUR, lisätään 14 EUR perintäkulu. Jos maksamaton lasku on edennyt jo tähän vaiheeseen, ei maksuhäiriömerkinnältä yleensä voi enää välttyä. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto n.d. -b) Perintätoimistolta lasku siirtyy edelleen käräjäoikeuden käsiteltäväksi, kun alkuperäisen laskun eräpäivästä on kulunut vähintään kahdeksan viikkoa. Käräjäoikeuden käsitteilyn jälkeen saatava voidaan periä ulosotossa, johon lisätään vielä ulosottomaksu. (Talous- ja velkaneuvonta 2023.) Vasta näiden edellä mainittujen kohtien jälkeen asiakkaalle muodostuu maksuhäiriömerkintä (Hänninen & Hänninen 2015, 103). Toisaalta on hyvä huomata, että maksuhäiriömerkinnän syntyyn, on muitakin mahdollisuuksia. Se voi liittyä esimerkiksi velkojen järjestelyyn. (Kilpailu ja kuluttajavirasto n.d. -c)

Kuvio 2. Saatavan perinnän eteneminen (Talous- ja velkaneuvonta 2023, muokattu).

Maksuhäiriömerkinnällä tarkoitetaan merkintää, joka tehdään henkilön luottotietorekisterin tietoihin. Suomessa luottotietorekisteriä ylläpitää kaksi tahoa; Suomen Asiakastieto Oy sekä Bisnode Finland Oy. (Fine Vakuutus- ja Rahoitusneuvonta 2019.) Maksuhäiriömerkintä ja luottotietojen menettäminen tarkoittavat samaa asiaa (Omatieto 2022). Maksuhäiriömerkintä on voimassa 2 tai 3 vuotta, mutta mikäli velan maksaa pois, maksuhäiriömerkintä poistuu kuukauden kuluttua siitä, kun velka on maksettu ja tieto on saapunut luottotietorekisteriin. (Takuusäätö n.d. -b)

Täytyy muistaa, että velka ja velkaantuminen ei itsessään ole hyvä tai huono asia, mutta siitä muodostuu ongelma, mikäli velkaa tai muita kuluja ei makseta takaisin ajallaan. Velan maksamatta jättäminen voi johtaa edellä käsiteltyyn maksuhäiriömerkintään, joka vaikuttaa Suomessa esimerkiksi vuokra-asunnon, puhelinliittymän tai lainan saantiin. Suomessa on lähes 400 000 henkilöä, joilla on maksuhäiriömerkintä. Maksuhäiriömerkintöjen kasvu on ollut huomattavissa vuosittain 2010-luvulta alkaen. (Sipola 2022, 28–33.) Maksuhäiriömerkinnän tarkoituksena on keskeyttää velkaantuminen. Usein maksuhäiriömerkinnästä aiheutuu sen saajalle häpeää, joten siitä ei kerrota muille ja avunsaanti siten vaikeutuu. (Peura-Kapanen, Aalto, Lehtinen & Järvinen 2016, 11.)

Suomessa toimii muutama isompi perintätoimisto ja velkojen perintä onkin painottunut hyvin vahvasti näille yrityksille. Perintäalaa hallitsee suurimpina toimijoina Lowell (entinen Lindorff), Intrum (entinen Intrum Justitia), OK Perintä ja Svea perintä. (Hänninen & Hänninen 2015, 98–101.) Perintätoimistot harjoittavat hyvin kannattavaa liiketoimintaa. Lisäksi osa perintätoimistoista on viime vuosien aikana ryhtynyt hyödyntämään uutta ansaintalogiikkaa, jossa he hyödyntävät pankkien

mahdollisia luottotappioita ostamalla saatavia, jotka ovat tulossa vasta tulevaisuudessa perintään. (Sipola 2022, 183.) Maksuhäiriöisten määrä Suomessa on kasvanut 2010-luvulta lähtien (Rostain 2022, 29). Juuri tämä, maksuhäiriöisten määrän kasvu, on vauhdittanut perintätoimistojen yhä kannattavampaa liiketoimintaa (Sipola 2022, 184).

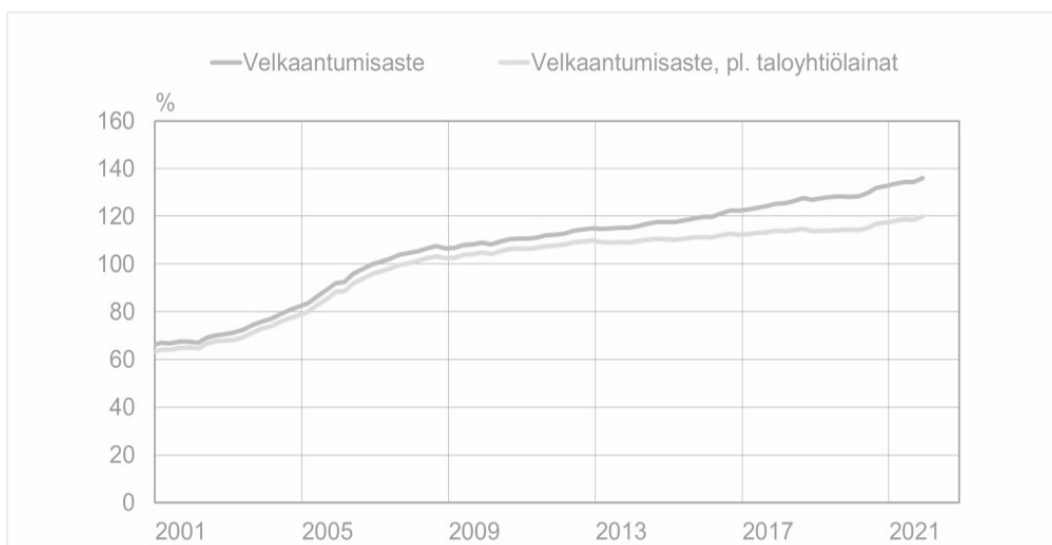
Perintätoimistojen liiketoiminta on eettisesti hieman ristiriitaista. Esimerkiksi yhden suurimman Suomessa toimivan perintätoimiston Lowellin vuoden 2022 liikevaihto oli lähes 14 miljoonaa euroa ja voittoa kertyi liki seitsemän miljoonaa euroa (Finder n.d.). Kuitenkin nettisivuilleen Lowell on julkaissut tekstin, jossa kerrotaan, kuinka ylivelkaantuminen täytyisi pysäyttää erilaisin keinoin. Näinä keinoina he mainitsevat muun muassa, että kuntien ja hyvinvointialueiden ei pitäisi periä lainkaan maksuja maksukyvyttömiltä sekä sen, että opetussuunnitelmissa tulisi ottaa oman henkilökohtaisen talouden hallinta entistä suuremmissa roolissa mukaan. (Lowell n.d.) On kuitenkin tiedostettava se tosiasia, että jos kuluttajien velkaantuminen vähenisi, eivät perintätoimistot pystyisi takomaan edellä mainitun kaltaisia liikevoittolukuja.

4 Suomalaisen kotitalouksien velkaantuneisuus

Velkaantuneisuutta mitataan yleisesti kokonaisvuositulojen ja velan suhteella. Kotitalouksien tulot eivät ole viime vuosien aikana kasvaneet samaan tahtiin kuin kotitalouksien velat. Tämä on johtanut kotitalouksien yhä korkeampaan velkaantumistaseseen. Suurimpana syynä kotitalouksien lisääntyneeseen velkaantumiseen ovat asuntolainat. Myös kulutusluottojen määrä on samalla lisääntynyt, mikä on huolestuttava signaali. Huolestuttava signaali etenkin siksi, että herää kysymys onko suomalaisilla kotitalouksilla huonot valmiudet hoitaa omaa talouttaan kestävästi. (Valtiovarainministeriö 2023, 15.) Finanssialan Keskusliiton (2023, 20) teettämän tutkimuksen mukaan suomalaisten yleisin laina on asuntolaina (28 %), mutta pankista haetut kulutusluotot tulevat perässä vain hieman pienemmällä osuudella (23 %). Asuntolainojen takaisinmaksussa ei ole vielä ainakaan nähtävissä kovin suuria ongelmia. Asia on kuitenkin toisin, kun tarkastellaan kulutusluottoja. Vuoden 2022 aikana suurilta osin kulutusluottojen takia luottotappiot alkoivat olemaan noususuunnassa. Vielä on kuitenkin liian aikaista sanoa, koituuko näistä epävakaina talouden ajoista suurempia seurauksia esimerkiksi maksuhäiriömerkinnöissä, velkajärjestelyissä taikka ulosottojen määrissä. (Valtiovarainministeriö 2023, 21.) Tällaiset seuraamukset havaitaan yleensä vasta vuosien päästä.

Kotitalouksien liiallisella velkaantumisella on negatiivisia vaikutuksia paitsi yksittäisille henkilöille, myös koko kansantaloudelle. Kun kotitalouksilla menee yhä enemmän rahaa velkojen lyhennyksiin, ei heillä ole varaa kuluttaa samaan tapaan kuin aiemmin, mikä sitten edelleen vaikuttaa yritysten kysyntään heikentävästi. (Valtiovarainministeriö 2023, 24.) Vuoden 2021 lopuksi suomalaisilla kotitalouksilla oli velkaa 134 prosenttia suhteessa kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin. Suurin osa kaikkien kotitalouksien veloista on kertynyt ylivelkaantuneille kotitalouksille. Kotitalouksien velat ovat jakaantuneet hyvin epätasaisesti. Vuonna 2019 hieman alle puolella Suomen kotitalouksista ei ollut lainkaan henkilökohtaista velkaa, mutta lähes kuudella prosentilla kotitalouksista oli velkaa vähintään neljä kertaa omien käytettävissä olevien tulojensa verran. (Rostain 2022, 28.)

Velkaantumisesta suomalaisten kotitalouksien keskuudessa on tullut vuosien saatossa tavanomaista. Kuviosta 3 havaitaan, että vuodesta 2000 lähtien suomalaisten kotitalouksien velkaantumisaste on kasvanut hurjaa vauhtia ja se onkin yli kaksinkertaistunut vuoteen 2021 mennessä. (Silvo & Nyholm 2022.) Kuitenkin vuosien 2022–2023 aikana velkaantumisaste ei ole enää noussut, vaan päinvastoin, alkanut hieman laskemaan. Esimerkiksi vuoden 2023 alussa velkaantumisaste oli 129,9 %, verrattuna vuoden 2021 loppuun, jolloin se oli 132,7 %. (Tilastokeskus 2023.) Monen prosenttiyksikön muutoksesta ei vielä ole kyse, mutta on hyvä merkki, että velkaantumisaste on hiljalleen kääntymässä laskuun pitkän nousukauden jälkeen.

Kuvio 3. Suomalaisten kotitalouksien velkaantumisaste (Silvo & Nyholm 2022, muokattu).

4.1 Henkilökohtaisen talouden hallinta

Jokaisen aikuisen suomalaisen olisi hyvä tietää lukuja taloutensa taustalla. Talouden hallinta lähtee siitä, että henkilö tuntee omat tulonsa ja menonsa (Kuluttajaliitto n.d). Toisaalta Financer.comin sivuilla kirjoitetaan, että oman talouden hallinta pitää paljon muutakin sisällään kuin vain tulojen ja menojen seuraamista. Se pitää edellä mainittujen lisäksi sisällään muun muassa tulevaisuuden pohtimista taloudellisesta näkökulmasta sekä luottojen hallintaa. (Financer.com 2024.) Talous- ja velkaneuvonnan nettisivuilla puolestaan kirjoitetaan, että edellä mainittujen lisäksi talouden hallintaan kuuluu muun muassa verotuksen ja vakuutusasioiden osaamista sekä tietämystä solmimiensa sopimusten (esimerkiksi sähkö- ja liittymäsopimuksesta) ehdoista (Talous- ja velkaneuvonta 2020). Huomataan, että talouden hallinta koostuu monesta eri ulottuvuudesta ja näitä eri osa-alueita on havainnollistettu kuviossa 4.

Kuvio 4. Henkilökohtaisen talouden hallinta (Talous- ja velkaneuvonta 2020, muokattu).

Hyvä talouslukutaito on yksi henkilökohtaisen talouden kulmakivistä. Intrumin raportin mukaan talouslukutaidolla tarkoitetaan kaikkia niitä yksilön tietoja ja taitoja, jotka auttavat yksilöä tekemään suotuisia valintoja hänen henkilökohtaisen taloutensa hyväksi (Intrum 2022, 19). Myös Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn korostaa tekstissään eri tahojen tärkeyttä kansalaisten talouslukutaidon ylläpitämisessä sekä kehittämisessä (Rehn 2019). Talouslukutaidon tärkeyttä ei voi korostaa liikaa. Usein sillä onkin suuremmat vaikutukset kuin edes osamme ajatella.

Oman henkilökohtaisen talouden seuraamiseen on nykyisin kehitetty monia erilaisia applikaatioita, joiden avulla on helpompaa pysyä selvillä oman taloutensa tuloista ja menoista. Kulutustaan todennäköisesti tarkkailee kriittisemmin ja jopa vähentää joissain määrin, jos seuraa oman taloutensa budjettia (Rostain 2022, 171). On kuitenkin syytä huomata, että henkilökohtainen talous on subjektiivinen kokemus. Vaikka kahdella henkilöllä olisi täysin sama määrä varallisuutta, voivat he kokea sen täysin eri tavalla, riippuen heidän toiveistansa, odotuksistansa sekä tarpeistansa. (Maison, Marchlewska, Sekscinska, Rudzinska-Wojciechowska & Łozowski 2019).

Olisi hyvä, jos kuluttajilla olisi edes hieman puskuria säästettynä siltä varalta, jos ja kun elämässä tapahtuu jotain yllättävää. Ennen kaikkea pusku tuo monelle taloudellista mielenrauhaa. (Ta-kuusäätiö n.d. -c) Lisäksi säästämistä voidaan pitää yksilölle merkittävänä taloudellisena käyttäytymisenä, sillä psykologisen turvan lisäksi se lisää myös yksilön hyvinvointia (Maison, Marchlewska, Sekscinska, Rudzinska-Wojciechowska & Łozowski 2019). Puhutaan taloudellisesta hyvinvoinnista, joka tarkoittaa sitä, että yksilö kokee hallitsevansa oman taloutensa, suhde rahaan on turvallinen sekä kokemusta siitä, että rahat riittävät tavanomaisista tarpeista huolehtimiseen (Mieli ry 2023). Toisaalta Brügger, Hogreve, Holmlund, Kabadayi ja Löfgren määrittelevät taloudellisen hyvinvoinnin tutkimuksessaan laajemmin; yksilö pystyy ylläpitämään sen hetkistä ja tulevaisuudessa haluttua elintasoja sekä taloudellista vapautta. (Brügger, Hogreve, Holmlund, Kabadayi ja Löfgren 2017).

4.2 Elinkustannukset Suomessa

Työssäkäyvien suomalaisten ostovoima on heikentynyt viimeisen parin vuoden aikana. Tähän syynä on se, että hintojen nousu on ollut suurempaa kuin palkkojen nousu. Suomalaista kansaa on kurittanut inflaation nousu. Vuonna 2023 hintojen nousu oli suurta, mutta suunta on kääntynyt hiljalleen jo alaspäin. Aluksi kuluttajat huomasivat hintojen nousua polttoaineiden ja energian hinnoissa. Tämän jälkeen vuonna 2023 hintojen nousu oli suurinta ruoassa ja asumisessa. Myös palveluiden hinnat olivat nousussa. (Y-lehti 2023.) Vuoden 2023 loppua kohden suomalaisten kotitalouksien tilanne hieman helpottui vuoden 2023 alkupuoleen verrattaessa. Inflaatio on hidastunut, palkankorotukset ovat tulleet voimaan ja eläkkeiden indeksitarkastukset on tehty. Vuonna 2024 kaikkien kysyntäerien uskotaan kasvavan. (Puonti 2023.)

Muihin Euroopan Unionin maihin verrattaessa Suomessa palkat, elinkustannukset ja verot ovat hieman suuremmat. Suomessa on myös paljon palveluita, joita tuetaan ja rahoitetaan verovaroin,

joten ne ovat halvempia kuin muissa Euroopan Unionin maissa. Hyvänä esimerkkinä toimii suomalainen koulutusjärjestelmä, joka on maksuton. Esiopetus, perusopetus ja lukiokoulutus ovat Suomessa maksuttomia. Yleensä myös korkeakouluopiskelu on maksutonta. Vaikka Suomessa on paljon palveluita, jotka ovat halvempia kuin muualla EU-maissa, kuluttajahinnat ovat kuitenkin monia muita EU-maita korkeammat. Kuluttajahinnat vaihtelevat maittain, mutta myös Suomen sisällä. Esimerkiksi ruoka ja alkoholittomat juomat maksavat noin 20 % enemmän kuin Euroopan Unionissa keskimäärin ja palvelut noin 23 % enemmän. (InfoFinland 2023.) Vuoden 2023 alussa Suomen kansalaisista noin 42 % kertoi, että ovat joutuneet vähentämään menojaan viime kuukausien aikana. Toisaalta taas 25 % vastaajista kertoi, ettei aio tehdä muutoksia kuukausittaiseen budjettiin tulevaisuudessa tähän tietoon. (Taloustutkimus 2023.)

Käytössä on erilaisia mittareita, joiden avulla elinkustannuksia ja niihin liittyviä seikkoja pystytään tarkastelemaan. Yksi näistä mittareista on elinkustannusindeksi, joka kertoo, kuinka kulutustavaroitten ja -palveluiden hinnat muuttuvat tietyllä ajanjaksolla. Elinkustannusindeksi kuvastaa siis tavallisten kuluttajien elinkustannuksien muutosta ajan myötä. Kulutustottumukset ja hintojen nousut ovat erisuuruisia eri kaupungeissa ja maissa, minkä vuoksi elinkustannusindeksikin vaihtelee alueittain sekä maittain. Esimerkiksi suurkaupungeissa, kuten Helsingissä, elinkustannukset voivat olla paljon suuremmat kuin pienessä suomalaisessa kylässä. Ruuan hinta, asuntojen vuokrahinnat sekä palveluiden hinnat vaikuttavat suuresti elinkustannuksiin. (Rahalaitos n.d.) Vuodesta 1951 lähtien elinkustannusindeksiä on laskettu kuukausittain. Esimerkiksi marraskuun 2023 elinkustannusindeksi oli pisteluvussa 2310, kun se puolestaan vuonna 2022 marraskuussa oli 2238. Vuoden 2023 alusta tarkasteltaessa huomaa, että elinkustannusindeksi on ollut noususuunnassa koko vuoden ajalla. (Tilastokeskus n.d. -a)

Toisena mittarina elinkustannusten arvioimisessa käytetään kuluttajahintaindeksiä. Kuluttajahintaindeksiä käytetään usein lyhyemmän aikavälin tarkastelussa. (Maanmittauslaitos 2023.) Yleensä kuluttajahintaindeksiä käytetään viiden vuoden tai sitä lyhyemmän aikavälin tarkastelussa (Rahalaitos n.d.). Kuluttajahintaindeksi kuvaa suomalaisten kotitalouksien Suomesta ostamien palveluiden ja tavaroiden hintakehitystä. Tavallisesti kuluttajahintaindeksiä käytetään inflaation mittarina. Kuluttajahintaindeksi saadaan laskettua tietyllä laskukaavalla, jossa eri hyödykkeiden hinnat painotetaan yhteen niiden kulutusosuuksilla. (Maanmittauslaitos 2023.)

Swansea yliopistossa tehdyssä tutkimuksessa tohtorit Simon Williams ja Kimberly Dienes tutkivat nousseiden elinkustannuksien vaikutuksia ihmisten käyttäytymiseen. Tutkimus osoitti, että monet ihmiset kamppailevat henkisen hyvinvoinnin kanssa, mikä johtuu nousseista elinkustannuksista. Tulevaisuudesta koettiin suurin huoli huonotuloisten ja köyhien joukossa. Myös ”nollatuntisopimuksen” omaavat työntekijät kokivat huolta siitä, riittääkö varat pakollisiin elintarvikkeisiin. Nousseet elinkustannukset eivät vaikuttaneet pelkästään henkiseen terveyteen vaan myös fyysiseen hyvinvointiin. Tutkimuksessa kävi myös muun muassa ilmi, että ihmiset syövät vähemmän terveellistä ruokaa sen seurauksena, kun elinkustannukset ovat kasvaneet. (Newman 2022.)

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tässä luvussa kuvataan tutkimusmenetelmä, joka valittiin kyseessä olevaan tutkimukseen. Opinnäytetyössä käytettiin määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusotetta. Määrällisen tutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluu muun muassa vastaajien suuri lukumäärä, tutkimuksen objektiivisuus sekä tiedon esittäminen numeroin (Vilka 2007, 13). Opinnäytetyössä haluttiin saada tietoa siitä, onko esimerkiksi sukupuolella tai kuukausittaisilla bruttotuloilla vaikutuksia elinkustannusten nousuun varautumisessa, kulutusluottojen ottamiseen tai niiden takaisinmaksuun. Määrällinen tutkimusmenetelmä valikoitiin myös siksi, jotta opinnäytetyötä varten kerättävästä aineistosta saatiin mahdollisimman kattava.

Kvantitatiiviselle tutkimukselle ominaista on se, ettei asioiden syihin pystytä pureutumaan kovinkaan tarkasti, mutta nykyhetki saadaan selvitettyä (Heikkilä 2014, 8). Opinnäytetyön aihe on ajan-kohtainen ja lisäksi tutkimuksella haluttiin saada kerättyä tietoa mahdollisimman monelta eri vastaajalta, joten myös näiden seikkojen vuoksi kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä oli omiaan tässä tutkimuksessa. Määrällinen tutkimusmenetelmä on hyvä valinta silloin, kun halutaan kuvailla jokin tietty asia tai sen muutosta numeerisesti. Tavoitteena on löytää tilastollisia yhteneväisyyksiä, joita voidaan yleistää kyseessä olevaan tutkittavaan kohderyhmään. (Tietoarkisto n.d.)

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä olisi ollut toinen vaihtoehto tutkimukseen. Yleisesti ajatellaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoitus ymmärtää jostain tietystä ilmiöstä ja muuttujista sen taustalla, ei niinkään selvittää määriä, kuten kvantitatiivisessa tutkimuksessa

(Heikkilä 2014, 8). Tässä tutkimuksessa oli tarkoitus kuitenkin nimenomaan kerätä usealta eri ihmiseltä vastauksia ja saada laajemmalta joukolta tietoa paitsi suomalaisten taloudellisesta tilanteesta myös kulutusluottokäyttäytymisestä. Tutkimusaiheen arkuuden vuoksi kvalitatiiviseen tutkimukseen olisi todennäköisesti ollut hankalaa löytää sopivia haastateltavia. Näitten syitten takia oli perusteltua käyttää tutkimusmenetelmänä määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää.

5.2 Aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyön aineiston keräämiseen käytettiin sähköistä kyselylomaketta. Tarkemmin ilmaistuna kyseessä oli anonyymi strukturoitu kyselylomake, joka tarkoittaa sitä, että kyselomakkeeseen laaditaan valmiit vastausvaihtoehdot, jotka poissulkevat toisensa (Tietoarkisto n.d). Useimmiten määrällisessä tutkimusmenetelmässä aineiston keräämiseen käytetään kyselylomaketta, jossa vastaaja vastaa itsenäisesti kyselyyn. Edellä kuvattu aineistonkeruutapa sopii etenkin tutkimuksiin, joissa tutkittava joukko on laaja ja sekalainen (Vilkkä 2021.) Tämän tutkimuksen kyselylomake toteutettiin hyödyntämällä Webropol-työkalua. Webropol on suomalainen yritys, joka tarjoaa kysely- ja raportointipalveluita kansainvälisesti. Palvelun yksi vahvuuksista on erinomaisella tasolla oleva tietoturva. (Webropol n.d.)

Tutkimuksen kyselylomake laadittiin marraskuussa 2023, jonka jälkeen sitä testattiin ja muokattiin entistä paremmaksi. Valmis kysely lähetettiin 20.11.2023 Takuusäätiölle (Liite 1). 1.12.2023 kysely jaettiin Takuusäätiön Facebook-sivuilla sekä kysely näkyi Takuusäätiön nettisivuilla ”ajankoh- taista”-osiossa. Näistä kanavista vastauksia tuli heikosti, viikon ajalla ainoastaan neljä. Jotta aineis- toa saatiin kerättyä tarpeeksi, jaettiin kyselylomaketta myös seuraavissa Facebook-ryhmissä: Tam- pereen Puskaradio, Suomen velalliset ry:n vertaistukiryhmä, Velallisten tukiryhmä, massimuijat, sijoituskerho sekä vauras nainen. Lisäksi kysely jaettiin anonyymisti Jodel-sovelluksessa. Edellä mainituissa Facebook-ryhmissä on jäseniä yhteensä yli 356 000. Kanavat tavoittivat tutkimuksen kohderyhmää, suomalaisia erilaisista taustoista, riippumatta iästä, ammattiasemasta tai asuinpai- kasta. Jotta tutkimusaineistosta saatiin tarpeeksi kattava, kyselylomakkeen jakaminen myös muilla kuin Takuusäätiön sivustolla oli perusteltua ja tutkimuksen kannalta myös välttämätöntä. Loppu- jen lopuksi vastauksia kerättiin 437 kappaletta ja kyselylomake suljettiin 1.1.2024.

Kyselylomakkeesta pyrittiin tekemään mahdollisimman yksinkertainen ja selkeä. Kyselylomaketta laatiessa otettiin vastaaja huomioon ja vastaamisesta pyrittiin tekemään mahdollisimman helppoa.

Kyselyn pituus pyrittiin pitämään kohtuullisena, jotta vastaajat jaksaisivat vastata loppuun saakka. Kyselyyn laadittiin vain sellaisia kysymyksiä, joista oli hyötyä tutkimuksessa. Jokainen kysymys merkittiinkin pakolliseksi. Mitään epäolennaista tutkimuksen kannalta ei kyselylomakkeeseen lisätty. Kyselylomakkeessa tulisikin kysyä vain asioita, joita on tutkimussuunnitelmassa mainittu, kyselylomake ja tutkimussuunnitelma kulkevat käsi kädessä (Vilka 2021).

Kyselylomake alkoi taustakysymyksillä. Näillä tarkoitetaan kaikkia niitä taustatekijöitä, jotka vaikuttavat tutkittaviin asioihin (Vilka 2021). Tämän tutkimuksen taustakysymyksissä kysyttiin vastaajan sukupuolta, ikää, ammattiasemaa, asuinmaakuntaa, kotitalouden kokoa sekä henkilökohtaisia bruttotuloja kuukaudessa. Kysymyksestä numero kahdeksan alkoivat varsinaiset kyselyn kysymykset. Ensiksi kysyttiin vastaajan varautumista elinkustannusten nousuun. Mikäli tähän vastasi ”kyllä”, sai seuraavaksi kysymyksen, jossa selvitettiin vastaajan tapoja varautua elinkustannusten nousuun.

Kysymyksessä numero kymmenen selvitettiin, onko vastaaja ottanut kulutusluottoa selviytyäkseen kuluista. Jos vastaaja vastasi tähän ”ei”, hän siirtyi automaattisesti kysymykseen numero 18. Mikäli kysymykseen numero kymmenen vastasi ”kyllä” sai seuraavaksi tarkempia kysymyksiä koskien kulutusluottoja. Vastaajalta kysyttiin esimerkiksi kulutusluottojen määrää, takaisinmaksua sekä miltä taholta kulutusluottoa on nostettu. Kyselyn viimeisessä osiossa vastaajalta kysyttiin yleisistä kulutustottumuksista ja onko vastaaja tehnyt muutoksia niiden suhteen. Lisäksi kysyttiin, onko vastaaja huolissaan omasta taloudellisesta tilanteestaan. Viimeisenä kysymyksenä kysyttiin, onko vastaaja hyödyntänyt Takuusäätiön palveluita. Tämä lisättiin kyselyyn Takuusäätiön toiveesta.

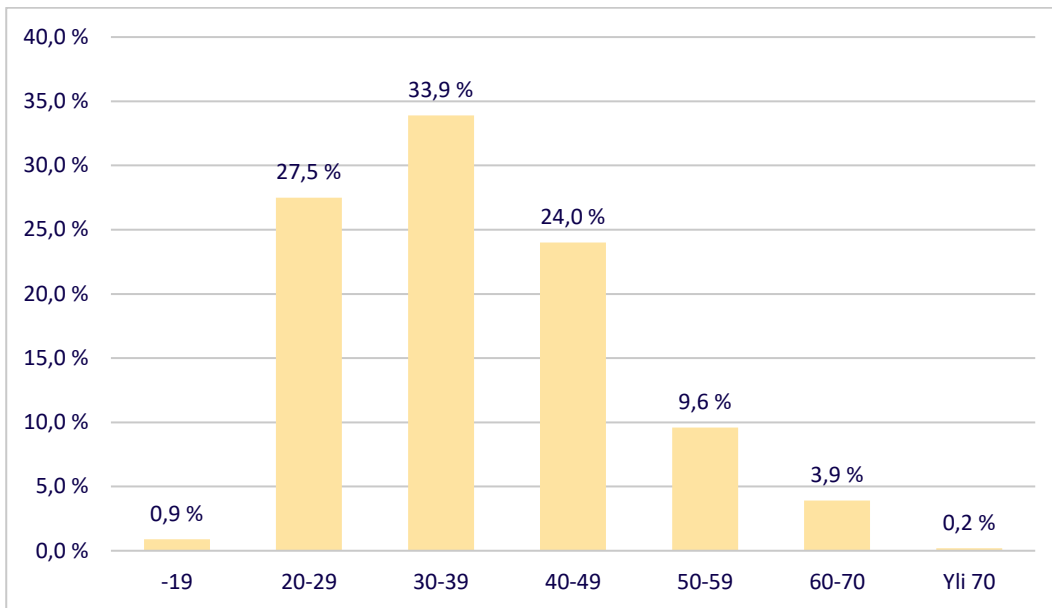
6 Tutkimuksen tulokset

Tässä osiossa avataan tarkemmin tutkimuskyselyn vastaukset. Tämä etenkin siksi, että tutkimuksen läpinäkyvyys säilyy läpi koko tutkimusprosessin. Miellyttävämmän lukukokemuksen vuoksi tutkimuksen oleellimmat tulokset esitetään havainnollistavien kuvioiden avulla. Kuviot kattavat aina kaikki vastaajat. Kuvioista lukijan on helpompi hahmottaa vastauksien jakautumista. Tutkimuksen tuloksia on myös analysoitu Webropol-Insight ohjelmalla, näin ollen vastauksia on voitu vertailla toisiinsa.

6.1 Vastaajien taustatiedot

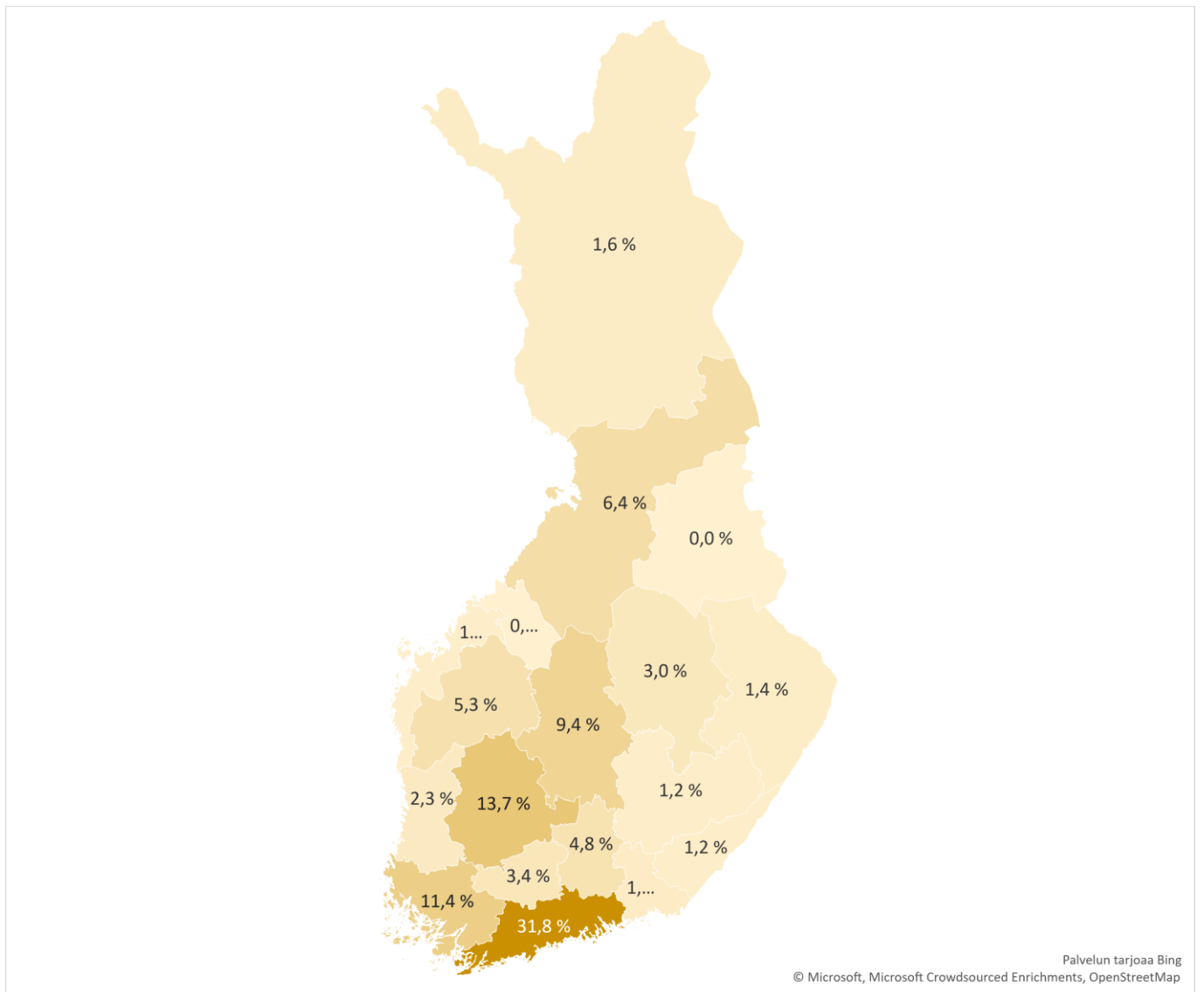
Kysely alkoi vastaajien taustatietojen kartoittamisella. Näin vastaajajoukosta saatiin ensin yleistä tietoa, ennen kuin siirryttiin tutkimuksen varsinaisiin kysymyksiin. Kaikista tutkimuksen kyselyyn vastanneista henkilöistä naiset muodostivat selkeästi suurimman ryhmän. Vastaajista jopa 75,5 % oli naisia ja puolestaan miehiä vastaajista oli 24,3 %. Muun-sukupuolisia vastaajia oli 0,2 %, mikä kattoi vain yhden vastaajan. Tämän takia tutkimuksessa keskitytään mies- ja naisvastaajiin. Suurin osa vastaajista (76,9 %) oli työntekijöitä. Kaikissa ikäryhmissä (lukuun ottamatta alle 19-vuotiaita), työntekijä-vastaus oli vastatuin. Alle 19 vuotiaista vastaajista 100 % oli opiskelijoita, mutta puolet näistä olivat myös työntekijöitä. Kaikista vastaajista 21,7 % oli opiskelijoita ja 11,2 % yrittäjiä. Työttömät, eläkeläiset sekä varus- tai siviilipalvelusmiehet muodostivat yhteensä 8,9 % joukon vastaajista. Kun vertailtiin vastaajien ikää heidän ammattiasemiinsa, havaittiin joitakin eroja. Työttömiä oli eniten (45,5 %) ikäluokassa 30–39-vuotiaat. Työntekijä ja yrittäjä ammattiasemat olivat vastatuimpia ikäluokissa 30–39-vuotiaat. Lähes samassa määrässä olivat myös 40–49-vuotiaat, kun tarkasteltiin työntekijöitä ja yrittäjiä. On hyvä huomata, että ammattiasema- kysymykseen vastaajan oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto.

Kuviossa 5 on havainnollistettu vastaajien ikäjakaumaa. Eniten kyselyyn vastaajia kertyi 30–39-vuotiaista. Vastaajista 33,9 % oli kyseisessä ikähaarukassa. Toiseksi eniten vastaajia oli 20–29-vuotiaiden ryhmässä, 27,5 %. Kolmanneksi suurin vastaajaryhmä muodostui 40–49-vuotiaista, heitä oli 24,0 % kaikista vastaajista. Kyselyn vastaajat koostuivat siis pääosin 20–49-vuotiaista. Alle 19-vuotiaita vastaajia oli vain 0,9 %. Kun taas 50–59-vuotiaita, 60–70-vuotiaita sekä yli 70-vuotiaita kertyi alle 10 %, jokaista ikäryhmää kohden. Kun vastauksia tutkittiin, huomattiin, että miesten ja naisten välillä oli hieman eroja. Eniten naispuolisista vastaajista (35,5 %) oli 30–39-vuotiaita. Tämän jälkeen toiseksi eniten naispuolisia vastaajia kertyi ikäryhmästä 40–49-vuotiaat (27 %). Mies vastaajien keskuudessa puolestaan vastaajia oli eniten ikähaarukassa 20–29-vuotiaat (44,3 %). Tämän jälkeen toiseksi eniten vastaajia kertyi 30–39-vuotiaista (29,2 %).

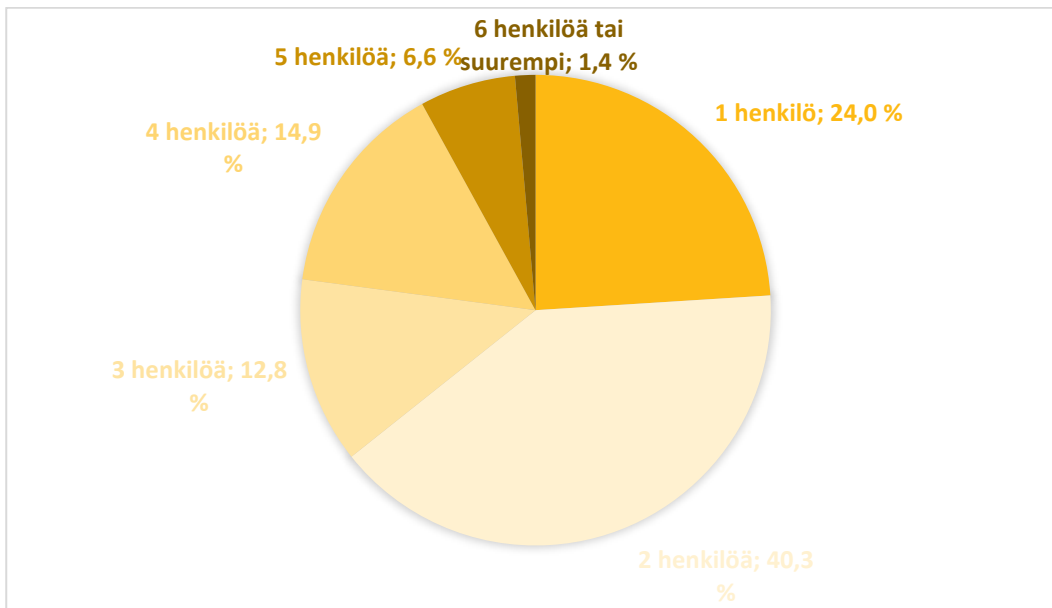
Kuvio 5. Vastaajan ikä

Tutkimuksen tavoitteena oli olla koko Suomen laajuinen. Tutkimukseen haluttiin saada vastauksia ympäri Suomen. Vastauksia saatiin kaikista Suomen maakunnista, lukuun ottamatta Kainuuta ja Ahvenanmaata. Reilusti eniten vastauksia (31,8 %) tuli Uudeltamaalta. Tämän jälkeen suurimmat olivat Pirkanmaa (13,7 %) sekä Varsinais-Suomi (11,4 %). Loput maakunnat jäivät alle 10 prosenttiin. Kuviossa 6 on havainnollistettu vastaajien sijoittumista maantieteellisesti (Kuvio 5).

Kuvio 6. Vastaajan asuinmaakunta

Taustakysymyksissä selvitettiin myös vastaajien kotitalouden koko. Kuviosta 7 näkee, että suurin osa vastaajista (40,3 %) asuu kahden henkilön kotitaloudessa. Yhden henkilön kotitalouksia oli toiseksi eniten 24,0 %. Tämän jälkeen kolmen (12,8 %) ja neljän (14,9 %) hengen kotitaloudet saivat lähes yhtä paljon vastaajia. Vastaajia kertyi myös viiden (6,6 %), kuuden tai sitä suurempien henkilöiden kotitalouksista (1,4 %). Hajontaa syntyi kaikkiin vastausvaihtoehtoihin, mutta suurin osa vastaajista asui joko yhden tai kahden hengen kotitaloudessa.

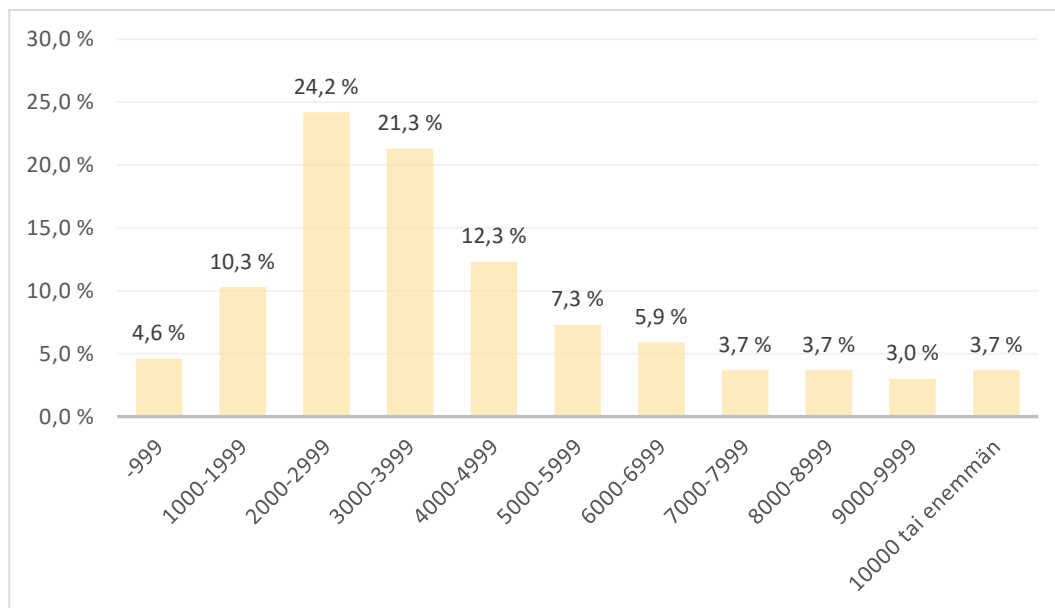
Kuvio 7. Vastaajan kotitalouden koko

Viimeisenä taustatietoihin liittyvänä kysymyksenä selvitettiin vastaajan henkilökohtaiset bruttotulot kuukaudessa (kuvio 8). Vastaukset olivat muodossa €/kuukausi. Tämän kysymyksen yhteydessä kerrottiin myös, mitä bruttotulot tarkoittavat, jotta vastaajien epätietoisuus kysymykseen vastatessa ei aiheuta väärentynyttä tulosta. Eniten vastauksista erottui kaksi ryhmää. 2000–2999 € kuukaudessa bruttona ansaitsevia oli 24,2 % vastaajista. Toiseksi eniten oli 3000–3999 € kuukaudessa bruttona ansaitsevia vastaajia, 21,3 %. Muihin vaihtoehtoihin tuli vähemmän vastauksia, mutta jokaisessa ryhmässä oli kuitenkin vähintään 13 vastaajaa.

Bruttotuloja vertailtiin myös vastaajien ikään nähden. Kaikki alle 19-vuotiaat vastaajat tienasivat kuukaudessa bruttotuloja alle 1999 €. Mitä enemmän vastaajalla oli ikää, sitä paremmat olivat kuukausittaiset bruttotulot keskimäärin. 20–29-vuotiaita oli eniten (36,7 %) tuloluokassa 2000–2999 €/kk. 40–49-vuotiaiden vastaajien suosituin (21,9 %) tuloluokka oli 3000–3999 €/kk. 50–70-vuotiailla vastaajilla tulot jakautuivat hyvin paljon. 2000–2999 €/kk-tuloluokasta oli eniten vastaajia, mutta myös 5000–5999 €/kk tienavia oli paljon. 50–59 vuotiaista 14,3 % ja 60–70-vuotiaista 11,8 % olivat luokassa 5000–5999 €/kk.

Henkilökohtaisia bruttotuloja vertailtaessa vastaajien ammattiasemaan nähden havaittiin muutamia eroavaisuuksia. Työttömien vastatuin tuloluokka oli 2000–2999 €/kk, tämän vastasi 40,9 %

työttömistä. Opiskelijoiden tulot jakautuivat pääosin kahteen tuloluokkaan. 1000–1999 €/kk vastasi 28,4 % opiskelijoista ja 2000–2999 € vastasi 27,4 % opiskelijoista. Yrittäjien tulot jakautuivat tasaisesti eri vaihtoehtoihin. 2000–4999 €-tuloluokat valitsivat 61,2 % kaikista yrittäjistä. Työntekijöiden tulot jakautuivat enimmäkseen kahteen tuloluokkaan. 25 % työntekijöistä tienasi 2000–2999 €/kk ja 24,1 % tienasi 3000–3999 €/kk.

Kuvio 8. Vastaajan henkilökohtaiset bruttotulot kuukaudessa (€/kuukausi)

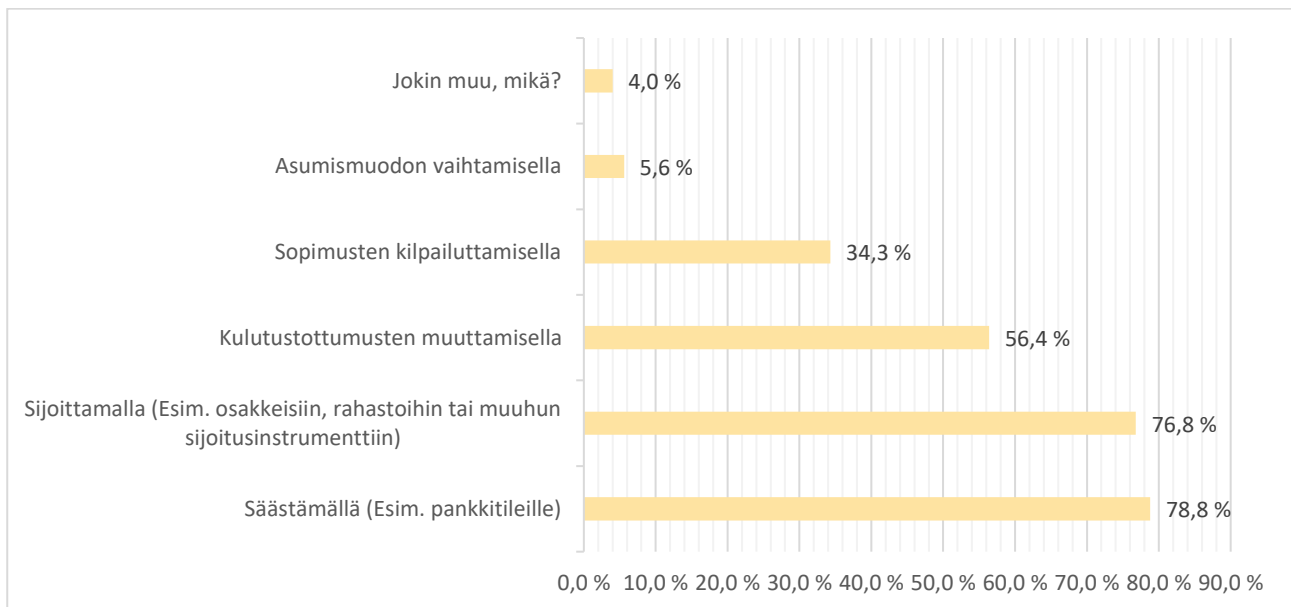
6.2 Varautuminen elinkustannusten nousuun

Ensimmäinen varsinainen tutkimuskysymys koski varautumista elinkustannusten nousuun. Vastajat jakautuivat tässä kysymyksessä liki tasan, mutta kyllä-vastajia tuli jonkin verran enemmän. Vastajista 57,2 % kertoi varautuneensa elinkustannusten nousuun, kun taas 42,8 % vastasi, ettei ole lainkaan varautunut nouseviin kustannuksiin.

Jos kysymykseen vastasi ”kyllä”, vastaaja pääsi kertomaan tarkemmin, miten elinkustannusten nousuun on varauduttu. Kuviossa 9 on havainnollistettu vastaajien näkemystä siitä, miten nouseviin kustannuksiin on varauduttu. On tärkeää huomata, että tähän kysymykseen vastaaja pystyi valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon. Säästäminen (78,8 %) ja sijoittaminen (76,8 %) olivat selkeästi suosituimpia kategorioita. Myös kulutustottumusten muuttaminen (56,4 %) oli yleinen valinta tähän kysymykseen. Erityisen mielenkiintoista tässä kysymyksessä oli se, että halutessaan

vastaaja sai kertoa omin sanoin, miten elinkustannusten nousuun on varauduttu. Vastaajat olivat kommentoineet kysymykseen muun muassa seuraavaa:

- ”Vuokraan asunnostani yhtä huonetta”
- ”Karsimalla harrastuksia”
- ”Ruoka ostoksien kanssa ei osteta sitä kalleinta”
- ”Ei matkustella”
- ”Mitoittanut kulut pienemmäksi kuin tulot”
- ”Ei kädestä suuhun”
- ”Pieni nousu ei heti aiheuta suurempia toimenpiteitä”
- ”Henkisesti”
- ”Lisätyöllä”
- ”Säästämällä asuntolainan maksuvapaat pahan päivän varalle ja maksettu tähän asti lainaa pois niin paljon kuin on voitu”
- ”Tekemällä ylitöitä ja siirtämällä ylitöistä saadut korvaukset säästötilille”

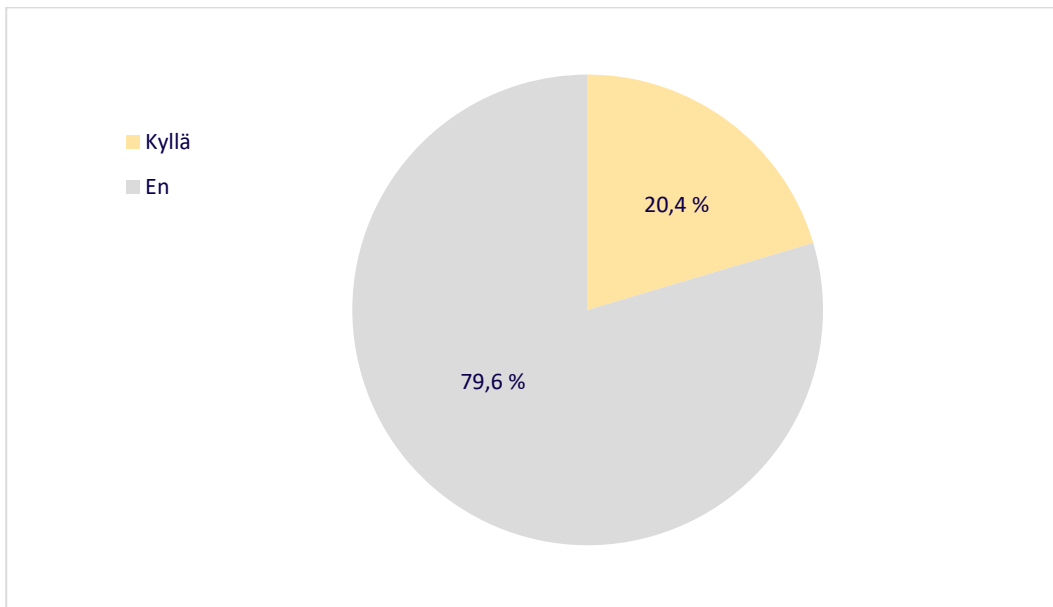

Kuvio 9. Tavat, joilla elinkustannuksien nousuun on varauduttu.

6.3 Kulutusluotot vastaajien keskuudessa

Kulutusluottoaiheisia kysymyksiä kysyttiin kysymyksissä 10–17. Kysymyksessä numero 10 kysyttiin, onko vastaaja joutunut ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen kuluista (kuvio 10). Kysymyksen yhteyteen oli selvitetty vastaajalle, mitä kulutusluotot pitävät sisällään, näin pyrittiin minimoimaan väärinymmärrykset. Kaikista vastaajista (437 henkilöä) 20,4 % oli joutunut ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen arjen kuluista. Tämä käsitti yhteensä 89 henkilöä. Vastaavasti 348 henkilöä eli

79,6 % vastaajista ei ollut ottanut kulutusluottoa. Miehistä 11,3 % ja naisista 23,3 % oli joutunut ottamaan kulutusluottoa. Näin ollen, suurin osa sekä miesvastaajista (88,7 %), että naisvastaajista (76,7 %) vastasi ettei ole ottanut kulutusluottoa. Kaikista vastaajista, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun ainoastaan 12,4 % oli joutunut ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen arjen kuluista. Vastaajista, jotka eivät olleet varautuneet elinkustannusten nousuun, 31 % oli joutunut ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen arjen kuluista.

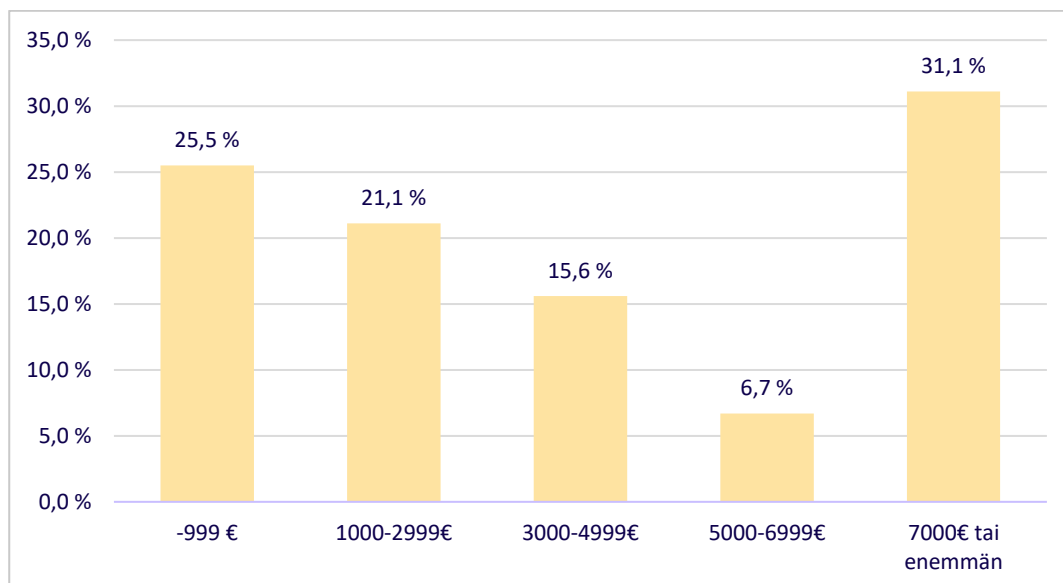
Kuvio 10. Kulutusluottojen ottamisen jakautuminen vastaajien keskuudessa.

Mikäli vastaaja oli ottanut kulutusluottoa ja vastasi kysymykseen numero 10 "kyllä", sai hän lisäkysymyksiä, joissa pureuduttiin hieman tarkemmin kulutusluottoihin. Kysymykset 10–17 koskivat kulutusluottoja, joihin vastasi siis 89 henkilöä. Kuviosta 11 näkee, kuinka paljon vastaajille oli yhteensä kerääntynyt kulutusluottoja. Vastaukset jakoutuivat melko tasaisesti kaikkiin vastausvaihtoehtoihin. Suurin osa (31,1 %) vastaajista oli ottanut kulutusluottoa 7 000 € tai enemmän. Toiseksi eniten vastauksia (25,5 %) tuli vaihtoehtoon 0–999 €. Lähes yhtä paljon (21,1 %) vastaajista valitsi vaihtoehdon 1 000–2 999 €. Selkeästi vähiten vastauksia tuli vaihtoehtoon 5 000–6 999 €, vain 6,7 %.

Kun kulutusluottojen ottamista verrattiin vastaajien ikään, havaittiin, että mikään ikäluokka ei noussut selkeästi muita korkeammalle, vaan vastaukset jakoutuivat melko tasaisesti ikäluokkien

välillä (pois lukien ikäluokkien nuorimmat ja vanhimmat). Eniten kulutusluottoja oli otettu vastaajien keskuudessa, jotka olivat 30–39-vuotiaita (24,3 %). Lähes yhtä paljon (23,8 %) kulutusluottoja oli otettu 50–59-vuotiaiden vastaajien keskuudessa. 100 % alle 19-vuotiaista sekä yli 70-vuotiaista vastaajista vastasi, ettei ole ottanut kulutusluottoja. Muissa ikäluokissa kulutusluottoja oli ottanut 15–20% vastaajista.

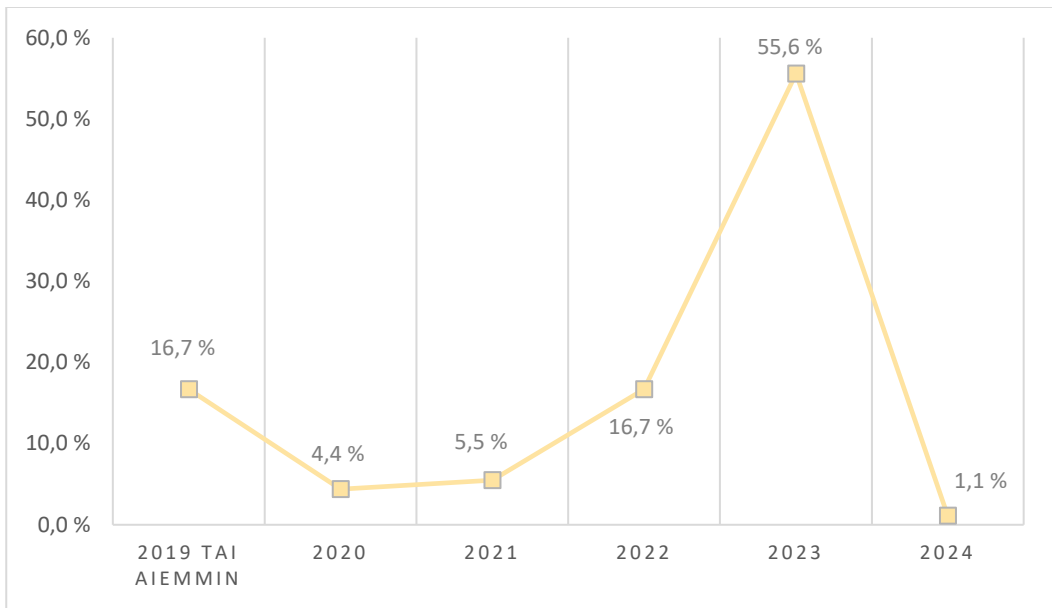
Henkilöistä, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun, suurin osa (43,8 %) oli ottanut kulutusluottoja alle 1000 € yhteensä. Näistä vastaajista, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun, 7000 € tai enemmän kulutusluottoa ottaneita oli ainoastaan 9,4 %. Kun tarkasteltiin vastaajia, jotka eivät olleet varautuneet elinkustannusten nousuun, havaittiin lähes päinvastaisia tuloksia verrattuna niihin, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun. Liki puolet (43,1 %) niistä vastaajista, jotka eivät olleet varautuneet elinkustannusten nousuun oli ottanut kulutusluottoa 7000 € tai enemmän. Puolestaan 15,5 % näistä vastaajista oli ottanut kulutusluottoa alle tuhat euroa.

Kuvio 11. Kulutusluottojen määrä euroissa.

Seuraavaksi kyselyssä kartoitettiin, milloin vastaaja oli viimeksi ottanut kulutusluottoa (kuvio 12). Yli puolet vastaajista (55,6 %) oli ottanut kulutusluottoa vuonna 2023. Vastausvaihtoehtoihin 2019 tai aiemmin ja 2022 tuli täysin sama määrä vastauksia, 16,7 %. Selkeästi vähiten (1,1 %) vastauksia

tuli vaihtoehtoon 2024. Tässä on tärkeää huomioida, että kysely ei ollut montaa päivää auki vuoden 2024 puolella.

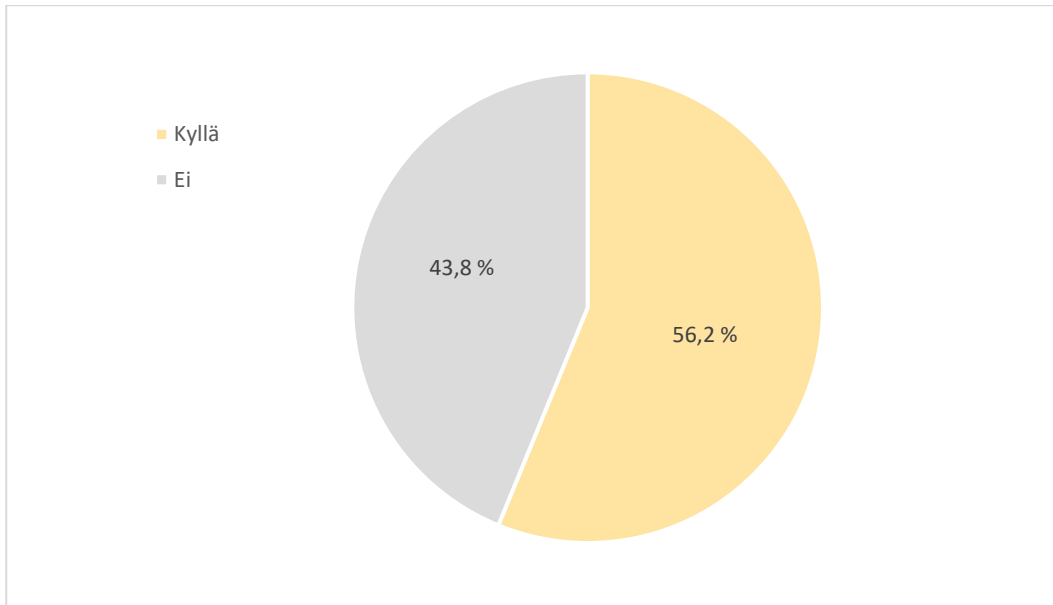

Kuvio 12. Vuosi, jolloin vastaaja on viimeksi nostanut kulutusluottoa.

Kyselyssä oli tärkeää kysyä myös vastaajien kulutusluottojen takaisinmaksusta. Lähes kaikki vastaajat olivat jo aloittaneet kulutusluoton/kulutusluottojen takaisinmaksun. Ainoastaan 1,1 % vastaajista vastasi, ettei ole aloittanut vielä lainkaan kulutusluottojen takaisinmaksua. Puolestaan haasteita kulutusluottojen takaisinmaksussa oli 56,2 % vastaajista (kuvio 13). Tässä kysymyksessä vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti. Haasteita takaisinmaksussa ei ollut ilmennyt 43,8 % vastaajista.

Kulutusluottojen takaisinmaksun haasteita vertailtiin myös vastaajien henkilökohtaisiin kuukausittaisiin bruttotuloihin. 1000–1999 € kuukaudessa tienavista peräti 83,3 % oli haasteita kulutusluottojen takaisinmaksussa. 3000–3999 € kuukaudessa tienavista 47,4 % vastasi, että kulutusluottojen takaisinmaksussa on haasteita. Puolestaan 5000–5999 € kuukaudessa tienavista haasteita oli enää 20 % vastaajista. 8000–8999 € kuukaudessa tienavista ei ollut enää yhdelläkään vastaajista haasteita kulutusluottojen takaisinmaksun kanssa.

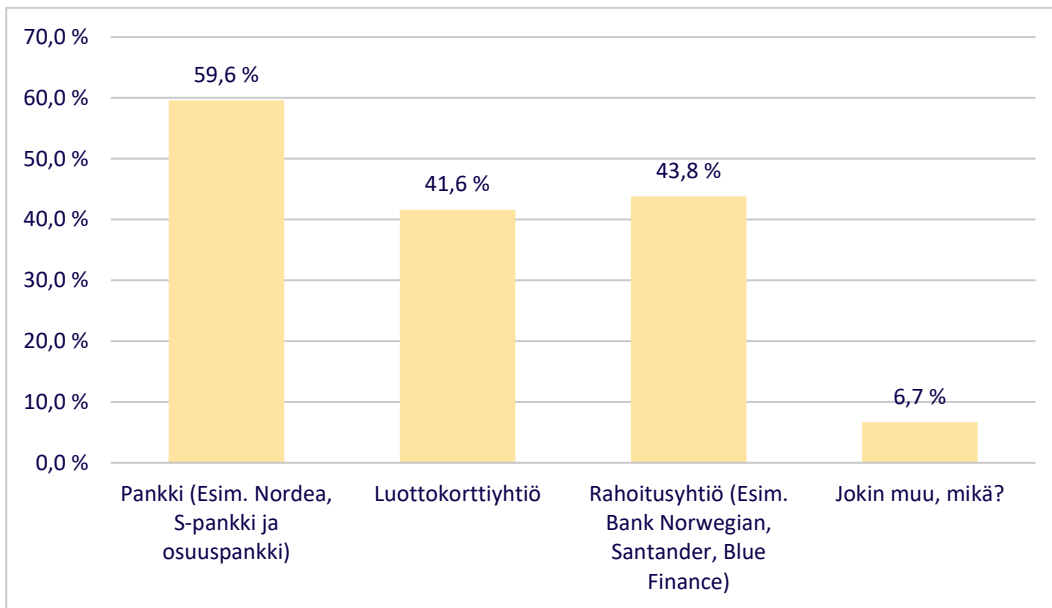
Takaisinmaksujen haasteita vertailtiin myös vastaajien varautumiseen koskien nousseita elinkustannuksia. Vastaajat, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun, heistä ainoastaan 32,3 % oli haasteita takaisinmaksun kanssa. Kun taas vastaajilla, jotka eivät olleet varautuneet elinkustannusten nousuun haasteita takaisinmaksun kanssa oli 69 % vastaajista.

Kuvio 13. Kulutusluottojen takaisinmaksun haasteet.

Kysymyksessä numero 15 selvitettiin, mistä vastaajat olivat nostaneet kulutusluottoa (kuvio 14). Tässä kysymyksessä vastaaja pystyi valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon. Vastausvaihtoehdoista vastatuin oli pankki, jonka vastasi 59,6 % vastaajista. Toiseksi ja kolmanneksi vastatuimmat olivat hyvin lähellä toisiaan. Toiseksi vastatuin oli rahoitusyhtiö (43,8 %) ja kolmanneksi vastatuin luottokorttiyhtiö (41,6 %). Rahoitusyhtiö-kohdassa oli mainittu muutama esimerkki rahoitusyhtiöistä, jotka tarjoavat kulutusluottoja. Selkeästi vähiten (6,7 %) vastauksia tuli vaihtoehtoon jokin muu, mikä? Vastaajat saivat kirjoittaa tähän avoimen vastauksen. Vastauksia oli muun muassa:

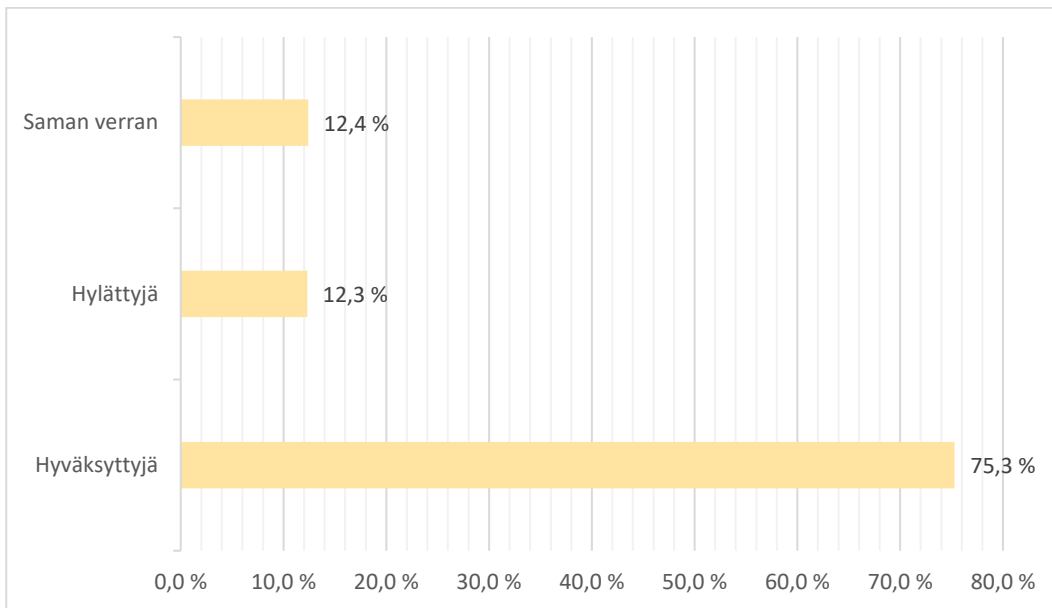
- "Nordax"
- "Vippi.fi"
- "Pikavippifirma"
- "Pikavippi"

Kuvio 14. Mistä kulutusluottoa/kulutusluottoja on nostettu?

Viimeisissä kysymyksissä koskien kulutusluottoja selvitettiin, ovatko vastaajat saaneet enemmän hyväksytyjä vai hylättyjä kulutusluottopäätöksiä sekä ovatko vastaajat ottaneet kulutusluottoja yhdistääkseen lainoja. Reilusti yli puolet (75,3 %) vastaajista oli saanut eniten hyväksytyjä kulutusluottopäätöksiä. Hylättyjä ja saman verran molempia päätöksiä olivat vastaajista saaneet liki yhtä paljon 12,3 % sekä 12,4 % (kuvio 15). Lainojen yhdistämiseksi kulutusluottoja oli ottanut vastaajista 37,1 %. Eli suurin osa (62,9 %) vastaajista vastasi, ettei ole ottanut kulutusluottoja yhdistääkseen lainojaan.

Suurin osa (60 %) heistä, jotka olivat ottaneet kulutusluottoa lainojen yhdistämiseksi, olivat 2000–2999 € kuukaudessa bruttotuloja tienaavia. Muissa tuloluokissa enemmistö vastaajista ei ollut ottanut kulutusluottoa lainojen yhdistämiseksi. Esimerkiksi 5000 € ja sitä enemmän kuukaudessa tienaavista 100 % kertoi, ettei ollut ottanut kulutusluottoa yhdistääkseen lainojaan. Vastaajista, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun ainoastaan 12,9 % oli ottanut kulutusluottoa yhdistääkseen lainoja. Kun taas ne vastaajat, jotka eivät olleet varautuneet elinkustannusten nousuun, 50 % oli ottanut kulutusluottoa yhdistääkseen lainojaan.

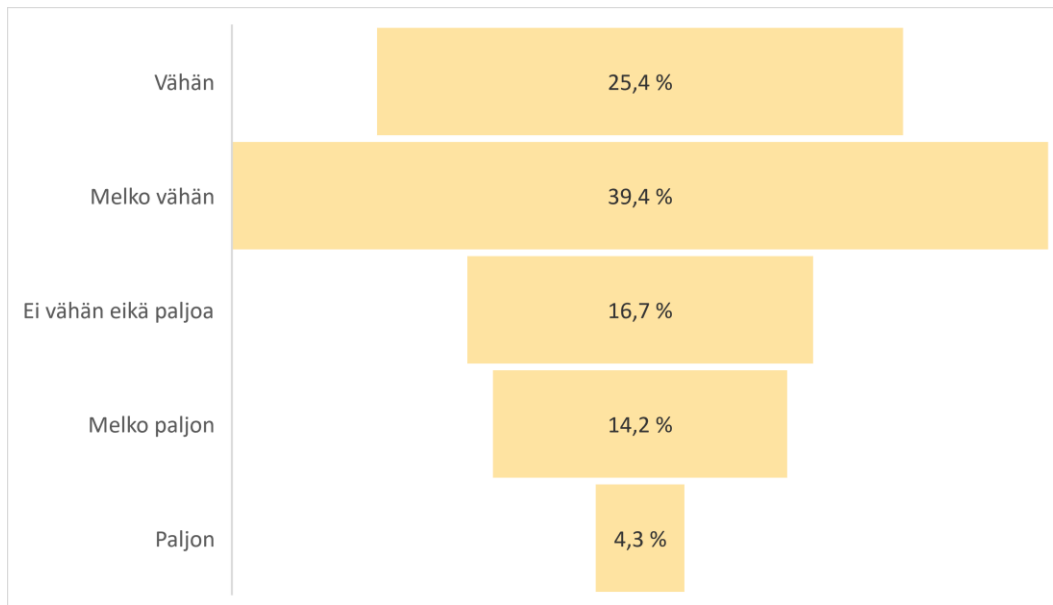
Kuvio 15. Vastaajien kulutusluottopäätöksien määrät.

6.4 Kulutustottumukset

Kyselyn viimeisessä osiossa käsiteltiin vastaajien kulutustottumuksia. Kysymyksessä numero 18 selvitettiin, onko nousseet elinkustannukset vaikuttaneet vastaajan hyvinvointiin (Kuvio 16). Suurin osa (39,4 %) vastaajista vastasi, että nousseet elinkustannukset ovat vaikuttaneet melko vähän omaan hyvinvointiin. Toiseksi eniten vastauksia tuli vastausvaihtoehtoon vähän, joka piti sisällään 25,4 % vastaajista. Vastaajia, joiden hyvinvointiin nousseet elinkustannukset olivat vaikuttaneet paljon, oli vain 4,3 % vastaajista. Vastaukset hajaantuivat tässä kaikkiin vastausvaihtoehtoihin.

Nousseita elinkustannuksia vertailtiin myös vastaajien henkilökohtaisiin bruttotuloihin kuukaudessa. Vastaajista, jotka tienasivat alle 1000 € kuukaudessa bruttona, 25 % vastasi, että nousseet elinkustannukset ovat vaikuttaneet omaan hyvinvointiin melko paljon tai paljon. Puolestaan 1000–1999 € kuukaudessa tienaavista vastaajista 37,8 % vastasi, että nousseet elinkustannukset ovat vaikuttaneet omaan hyvinvointiin melko paljon tai paljon. Näiden tuloluokkien jälkeen vastausvaihtoehtojen nousseet elinkustannukset ovat vaikuttaneet omaan hyvinvointiin melko paljon tai paljon, vastaajamäärät lähtivät laskuun. 3000–3999 € kuukaudessa tienaavien vastauksia kohtiin ”melko paljon” tai ”paljon” oli enää yhteensä 20,4 %. 5000–5999 € kuukaudessa tienaavien vastauksia tuli yhteensä 9,4 %, josta kaikki olivat kohdassa ”melko paljon”. 8000–8999 € tienaavien kohdalla määrä oli enää yhteensä 6,3 %, jossa kaikki vastaukset olivat kohdassa ”melko paljon”.

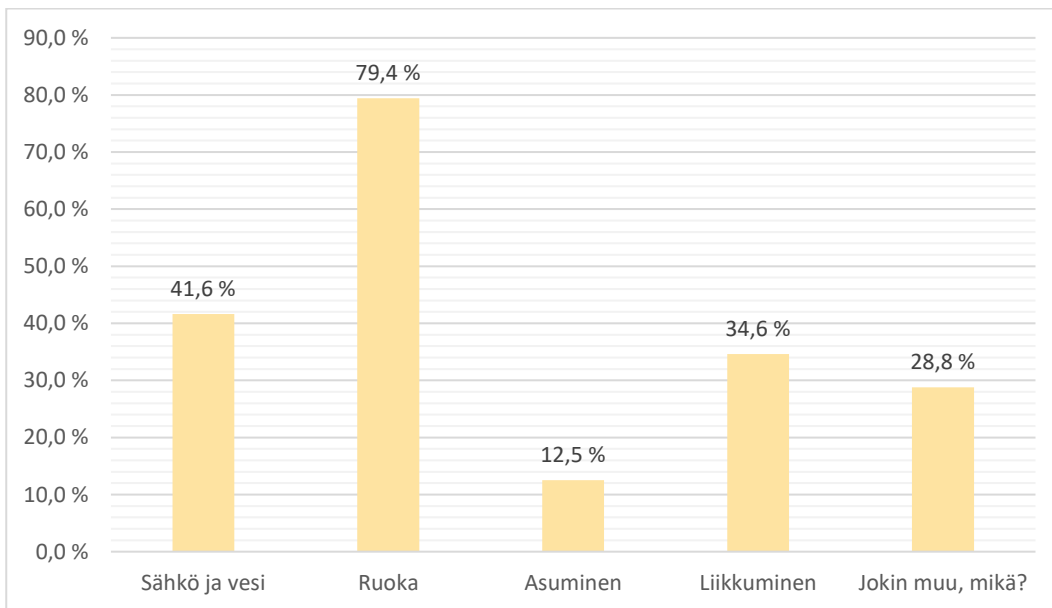
Nousseiden elinkustannusten vaikutuksia vastaajien hyvinvointiin tarkasteltiin myös suhteessa elinkustannusten nousuun varautumisessa. Niistä vastaajista, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun suurin osa (45,6 %) vastasi, että elinkustannukset ovat vaikuttaneet omaan hyvinvointiin melko vähän. Puolestaan ne vastaajat, jotka eivät olleet varautuneet elinkustannusten nousuun vastasivat eniten (32,1 %), että nousseet elinkustannukset vaikuttivat melko paljon tai paljon vastaajan hyvinvointiin.

Kuvio 16. Nousseiden elinkustannuksien vaikutukset vastaajan hyvinvointiin.

Tämän jälkeen kyselyssä kysyttiin, onko vastaaja muuttanut yleisiä kulutustottumuksiaan. Hieman yli puolet (58,8 %) vastaajista oli tehnyt muutoksia kulutustottumuksiinsa. Puolestaan 41,2 % vastaajista ei ollut tehnyt minkäänlaisia muutoksia kulutustottumuksiinsa. Miehistä 43,4 % ja naisista 63,9 % oli muuttanut yleisiä kulutustottumuksiaan. Mikäli vastasi edelliseen kysymykseen ”kyllä”, sai lisäkysymyksen, jossa kysyttiin, mitä muutoksia vastaaja oli tehnyt (kuvio 17). Kysymyksessä oli viisi eri vastausvaihtoehtoa, joista viimeiseen vastaaja pystyi kirjoittamaan vapaasti oman vastauksen. Tähän kysymykseen vastaajan oli myös mahdollista valita useampi vaihtoehto. Selvästi eniten (79,4 %) vastauksia keräsi vaihtoehto ”Ruoka”. ”Sähkö ja vesi”- vaihtoehto oli toiseksi suosituin ja sen valitsi 41,6 % vastaajista. Vaihtoehdon ”Liikkuminen” valitsi 34,6 % vastaajista. Vaihtoehdon ”Jokin muu, mikä?” valitsi 28,8 % vastaajista. Vastaajat olivat kirjoittaneet edellä mainittuun vaihtoehtoon muun muassa seuraavanlaisia vastauksia:

- ”Jättänyt harrastukset”
- ”Vapaa-aikaan ei ole panostettu enää rahallisesti yhtä paljoa”
- ”Kuluttaminen yleisesti”
- ”Turhat ostokset”
- ”Vaatteet, palvelut, tavarat”
- ”Kaikki osa-alueet elämässä”
- ”Hankimme vain välttämättömät hankinnat”
- ”Alkoholi”
- ”Harrastukset, joutunut karsimaan, jos olisi enemmän rahaa osallistuisin ohjattuihin treeneihin ja kisoihin enemmän”
- ”Ns. kauneuspalvelut, esim. rakennekynnet, ripsien pidennykset, kampaamossa asioinnit, kosmetologilla käynnit”
- ”Ero miehestä, joka oletti minun maksavan suurimman osan elämästä”
- ”Myin auton ja siirryin käyttämään julkista liikennettä.”
- ”Lasten kanssa keskitytään ilmaisiin/halpoihin aktiviteetteihin entistä enemmän”
- ”Karsinut lehti- ja kirjatilauksia ja suoratoistopalveluita”
- ”Aurinkopaneelien asennus”
- ”Reseptilääkkeistä osan joutunut jättää hakematta”
- ”Tupakka – alkoholi”

Kuvio 17. Minkä suhteen vastaajat ovat tehneet muutoksia.

Kyselyn toiseksi viimeisessä kysymyksessä vastaaja sai kertoa, onko hän huolissaan omasta taloudellisesta tilanteestaan (Kuvio 18). Kysymykseen vastattiin liukukytkimellä. Vastaus piti asettaa minimiarvon 0 ja maksimiarvon 10 välille, jossa 0 tarkoitti, ettei omasta taloudellisesta tilanteesta ole huolta ja 10 tarkoitti suurta huolta omasta taloudellisesta tilanteesta. Vastauksien keskiarvo oli 3,6

ja keskihajonta 3. Vastauksien mediaani oli 3. Vastaajia oli 437, joten keskiarvon 3,6 mukaan voidaan todeta, että kyselyssä oli enemmän vastaajia, joiden huoli omasta taloudellisesta tilanteestaan on pieni. Keskihajonta tarkoittaa, että kuinka kaukana keskiarvosta kyselyn arvot keskimäärin olivat (Tilastokeskus n.d -b). Tämän kyselyn arvot olivat 3,0 arvon päässä keskiarvosta, joka oli 3,6.

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
0	10	3,6	3	3

Kuvio 18. Vastaajan huoli omasta taloudellisesta tilanteesta.

Kyselyn viimeinen kysymys lisättiin tutkimuskyselyyn Takuusäätiön toiveesta. Kysymyksessä selvitettiin, onko vastaaja hyödyntänyt Takuusäätiön neuvontaa eli velkalinjaa, chattia tai muita heidän tarjoamia palveluita. Suurin osa (95,9 %) vastaajista ei ollut hyödyntänyt Takuusäätiön palveluita.

7 Johtopäätökset

Tässä luvussa on tarkoitus syventyä tutkimuksen tuloksiin tarkemmin. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli saada ajantasaista tietoa näytteeseen vastaavien suomalaisten tämänhetkisestä taloudellisesta tilanteesta. Lisäksi tavoitteena oli myös kerätä tietoa vastaajien kulutusluottokäyttäytymisestä, ja tietoa siitä ovatko vastaajat varautuneet elinkustannusten nousuun. Tutkimuksen alussa asetettuihin tavoitteisiin päästiin, työn tuloksena syntyi ajankohtainen tutkimus pienen näytteen taloudellisesta tilanteesta elinkustannusten noustessa.

Tutkimuksen alussa asetettiin tutkimuskysymyksiä ja seuraavassa on esitelty vastauksia, joita näihin tutkimuskysymyksiin saatiin.

Onko elinkustannusten nousuun varauduttu ja jos on niin miten?

Kaikista vastaajista 57,2 % vastasi, että on varautunut elinkustannusten nousuun. Voidaan siis todeta, että selkeästi yli puolet vastaajista on tehnyt jotain muutoksia kulutusikäyttäytymisessään

sen seurauksena, kun elinkustannukset ovat viime aikoina nousseet voimakkaasti. Tähän kysymykseen saatiin myös enemmän vastaajien omaa ääntä kuuluviin, sillä vastaajilla oli mahdollista valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi itse kirjoittaa, miten elinkustannusten nousuun on varauduttu. Oli kuitenkin hieman yllättävää, että vastaukset olivat niin lähellä jakautua tasan.

Mediassa on puhuttu ja puhutaan edelleen paljon siitä, kuinka elinkustannukset ovat nousseet ja ihmisten rahakäyttäytyminen on muuttunut. Erilaisia määräaika- ja sijoitustalletuksia suositaan ja myös niiden suosio on lisääntynyt. Niiden vastaajien, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun, ensisijainen varautumiskeino olikin ollut säästäminen. Lähes yhtä paljon vastauksia oli saanut sijoittaminen. Usein nämä kulkevatkin ikään kuin käsi kädessä, ja tapahtuvat osin myös liittämällä.

Nopein keino karsia ylimääräisiä menoja olisi sopimusten kilpailuttaminen. Sen oli kuitenkin vastannut vain 34,4 % vastaajista. Usein ihmisillä on esimerkiksi suoratoistopalveluita, joiden maksut pyörivät suoraveloituksella. Rahaa voi mennä useita kymmeniä euroja kuukaudessa lähes huomattamatta. Myös sähkö-, puhelin- ja vakuutusmaksut ovat helppoja kohteita, mikäli halutaan säästöjä nopealla aikataululla. Näiden kilpailuttaminen voi tuoda myös kuukaudessa kymmenien eurojen säästöjä, jotka ovat isoja summia pieni- ja keskituloisten kuukausibudjetissa. Näiden kilpailuttamiseksi ei useinkaan kuitenkaan jakseta nähdä sen vaatimaa vaivaa. Etenkin sopimusten kilpailuttamisessa nousee esiin kuluttajien talouslukutaito, josta aiemmin tässä tutkimuksessa mainittiin. Jos kuluttaja on perehtynyt omaan talouteensa, tietää hän yleisesti minkä verran maksaa kustakin palvelusta ja todennäköisesti myös herkemmin kilpailuttaa sopimuksiaan.

Niistä vastaajista, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun 5,6 % kertoi varautuneensa asumismuodon vaihtamisella. Tätä voidaan pitää melko äärimmäisenä vaihtoehtona eikä kuluttajilla ole välttämättä ollut enää muuta vaihtoehtoa. Todennäköisesti helpointa olisi karsia ensiksi muista kohteista ja vasta viimeisimpänä vaihtaa asumismuotoa. Omat asumiskulut on syytä suhteuttaa omiin tuloihinsa. Asumiskuluista on järkevä säästää, mikäli asumiskulut ovat paljon korkeammat, mitä oma talouden kantokyky kestää. Asumiskulut ovat kuitenkin suuruudeltaan kotitalouksien merkittävimpiä menoeriä. Niin kuin tutkimuksen alussa todettiin, asuntolainat ovat suurin syy kotitalouksien velkaantumiseen (Valtiovarainministeriö 2023, 15). Sopivat asumiskulut omiin

tuloihin nähden vaikuttavat myös positiivisesti muihin säästötoimenpiteisiin. Toisaalta tämän tutkimuksen perusteella on mahdotonta sanoa, mikä näiden vastaajien tilanne on ollut.

Ovatko suomalaiset kotitaloudet joutuneet ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen arjen normaaleista kuluista?

Kyselyyn saatiin yhteensä 437 vastaajaa ja näistä kaikista vastaajista 89 (20 %) oli ottanut kulutusluottoa selviytyäkseen kuluista. Yleisimmin kulutusluottoja nostettiin pankeista. Vastaava löydös tehtiin myös Finanssiala ry:n tutkimuksessa (Kuhno & Koivisto 2021, 26–27). Tämän näytteen perusteella suurimman osan ei ole tarvinnut turvautua kulutusluottoihin, vaan ovat selviytyneet nousseista elinkustannuksista esimerkiksi säästöjen turvin. Tai sitten henkilökohtaista taloutta ei ole venytetty äärimmilleen, jolloin elinkustannusten noustessa on edelleen varaa kuluttaa samalla tavalla.

Miehistä kulutusluottoa oli ottanut 11,3 % ja naisista 23,3 %. Tämä voi osaltaan liittyä siihen, että miesten palkkataso on yleisesti korkeampi kuin naisten. Tosin palkkatasokaan ei välttämättä vaikuta siihen, joutuuko kulutusluottoa ottamaan vai ei. Vaikka olisi kuinka korkeat tulot, voi ajautua taloudellisiin ongelmiin. Toisaalta herää myös kysymys; hoitavatko miehet tämän näytteen osalta paremmin raha-asioitaan kuin naiset? Puolestaan vastaajista, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun, ainoastaan 12,4 % oli joutunut ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen arjen kuluista. Kun taas niistä vastaajista, jotka eivät olleet varautuneet elinkustannusten nousuun, jopa 31 % oli joutunut ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen arjen kuluista. Tästä huomataan, että elinkustannusten nousuun varautumisella on ollut positiivisia vaikutuksia sen suhteen, ettei kulutusluottoa ole tarvinnut nostaa niin paljoa.

Vastaajista, jotka olivat varautuneet elinkustannusten nousuun, suurin osa (43,8 %) oli ottanut kulutusluottoja alle 1000 € yhteensä. Ainoastaan 9,4 % näistä vastaajista oli joutunut ottamaan kulutusluottoa 7000 € tai enemmän. Toisaalta aina varautuminen elinkustannusten nousuun ei tarkoita sitä, etteikö kulutusluottoa joutuisi ottamaan. Puolestaan niistä vastaajista, jotka eivät olleet varautuneet elinkustannusten nousuun jopa 43,1 % oli ottanut kulutusluottoa 7000 € tai enemmän. Näissä vastauksissa havaitaan selkeästi, että elinkustannusten nousuun varautuminen on kannattanut taloudellisesta näkökulmasta.

Kulutusluottojen takaisinmaksussa oli haasteita yli puolella (56,2 %) niistä vastaajista, jotka olivat ottaneet kulutusluottoa. Valtiovarainministeriön raportissa, johon viitattiin tutkimuksen alussa, on havaittu vastaavaa; yhä useammalla kulutusluottoa ottaneella on haasteita takaisinmaksun kanssa (Valtiovarainministeriö 2023, 21). Takaisinmaksun haasteisiin voi vaikuttaa esimerkiksi se, että kulutusluotot saattavat lähteä helposti kertaantumaan. Tutkimuksen alussa pureuduttiin tarkemmin kulutusluottojen takaisinmaksuun ja avattiin kulutusluottojen korkeita korkoja. Muun muassa korkeat korkokustannukset voivat johtaa siihen, että kuluttaja ei pysty hoitamaan ensimmäistä kulutusluottoa, vaan joutuu ottamaan uuden kulutusluoton maksaakseen edellisen pois.

Kulutusluottojen takaisinmaksua vertailtiin myös vastaajien bruttotuloihin. 1000–1999 € kuukaudessa tienavista jopa 83,3 % oli haasteita kulutusluottojen takaisinmaksun kanssa. Tämä kertoo siitä, että pienistä tuloista ei välttämättä ole niin helppoa maksaa pois kulutusluottoja, joihin on mahdollisesti ehtinyt kertyä jo isotkin korkokulut. Hyvänä vertailuna toimii ne, jotka tienasivat 5000–5999 € kuukaudessa ja olivat ottaneet kulutusluottoa. Heistä ainoastaan 20 % oli haasteita kulutusluottojen takaisinmaksussa. Puolestaan ne vastaajat, jotka tienasivat 8000–8999 € kuukaudessa ja olivat ottaneet kulutusluottoa, ei kenelläkään ollut haasteita takaisinmaksun kanssa. Tästä havaitaan selkeästi se, että mitä pienemmät tulot vastaajalla oli, sitä todennäköisemmin hänellä oli haasteita takaisinmaksun kanssa. Takaisinmaksu vaikeutuu huomattavasti tulojen pienentyessä.

Ovatko kulutustottumukset muuttuneet ja kuinka huolissaan ollaan taloudellisesta tilanteesta?

Yleisiä kulutustottumuksia oli muuttanut 59 % vastaajista. Oli mielenkiintoista, että yli puolet vastaajista kertoi muuttaneensa kulutustottumuksia, mutta vastaajilta kysyttäessä, ovatko elinkustannukset vaikuttaneet hyvinvointiin, vain 14 % vastasi, että vaikutuksia on melko paljon ja 4 % vastasi, että vaikutuksia on paljon. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että elinkustannukset ovat vaikuttaneet hyvinvointiin melko vähän (39 %) tai vähän (26 %). Vastaajat eivät olleet kokeneet muutoksia hyvinvointiin negatiivisella tavalla, mutta kulutustottumuksia oli silti haluttu muuttaa. Tämä voi kertoa, että vastaajien taloudellinen tilanne on ollut hyvä, koska negatiivisia vaikutuksia hyvinvointiin ei ollut enemmistöllä, mutta kulutustottumuksia oli silti haluttu muuttaa. Vastaajat olivat muuttaneet kulutustottumuksia eniten ruoan suhteen (79 %). Vaikka hyvinvointi ei ollut kokenut kolausta nousseiden elinkustannusten myötä, silti muutoksia oli tehty eniten ruoan suhteen.

Mahdollisesti vastaajat ajattelivat tulevaisuuteen ja menoja haluttiin siten karsia, vaikka huono tilanne ei ollutkaan vielä ajankohtainen.

Huolestuttava havainto oli se, että muutoksia oli tehty myös jonkin verran harrastuksiin liittyen. ”Jokin muu, mikä?”-vastausvaihtoehto sai 28,8 % vastauksia. Siellä esiin nousi muutamaan otteeseen, että vastaaja oli lopettanut harrastuksensa. Liikkumattomuus on tälläkin hetkellä piilevä ongelma suomalaisten kansalaisten keskuudessa. Liikkumattomuus ja sen myötä liikalihavuus on merkittävä ongelma Suomen kansalle ja myös taloudelle. Toisaalta harrastukset voivat olla todella kalliita, joten niitä joudutaan siten lopettamaan. Onneksi kuitenkin monia liikuntamuotoja voi harrastaa jopa ilmaiseksi tai todella pienin kustannuksin. Esimerkiksi ruokailuista ja ruokatarvikkeista saattaa olla helpompi ja myös järkevämpi säästää. ”Ruoka”-vaihtoehto olikin suosituin ja sen vastasi reilulla enemmistöllä 79,4 % vastaajista. Myös vastaajien kommentteissa moni oli kertonut, että on vähentänyt ruokailua ravintoloissa ja kauppareissuilla katsotaan tarkemmin mitä mukaan otetaan. Myös kalleimmat elintarvikkeet olivat vaihdettu hieman halvempiin, vaikka siten laadussa hieman menetetäänkin.

Omasta taloudellisesta tilanteestaan vastaajat eivät olleet kovin huolissaan. Keskiarvo vastauksista oli 3,6, jossa 0 tarkoitti, että huolta ei ole ja 10 tarkoitti, että on suuri huoli. Finanssiala ry:n teettämässä tutkimuksessa havaittiin lähes päinvastaisia tuloksia. Tutkimuksen mukaan yhä useampi suomalainen on huolissaan taloudellisesta tilanteestaan. (Kuhno & Koivisto 2021, 44.) Tämän tutkimuksen näytteen osalta enemmistö oli vastannut, ettei huolta juurikaan ole tai sitä on vain vähän. Tämä oli hieman yllättävä tutkimuksen tulos. Maailmantilanne pitää tällä hetkellä sisällään hyvin paljon riskejä ja eri vaihtoehtoja negatiivisessa mielessä. Tämän näytteen osalliset eivät kuitenkaan kokeneet maailmantilanteen vaikuttaneen heidän ajatukseensa omasta taloudellisesta tilanteestaan negatiivisesti.

Yhteenveto

Tutkimuksen näytteen perusteella noin viidesosa oli joutunut ottamaan kulutusluottoa ja heistä yli puolella oli haasteita takaisinmaksun kanssa, joista lähes kaikki olivat heitä, jotka tienasivat 1000–1999 € kuukaudessa bruttona. Tämän näytteen perusteella kovinkaan moni ei ollut joutunut ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseen arjen normaaleista kuluista. Toisaalta niistä vastaajista, jotka

olivat joutuneet ottamaan kulutusluottoa, yli puolella oli haasteita takaisinmaksun kanssa. Keskeinen löydös oli myös se, että pienet kuukausittaiset bruttotulot tarkoittivat monen vastaajan kohdalla haasteita kulutusluottojen takaisinmaksussa.

Elinkustannusten nousuun varautuminen edesauttoi sitä, ettei vastaajalla ollut haasteita taloudellisessa tilanteessaan. Tämä heijastui monella eri tutkimuksen osa-alueella, muun muassa kulutusluottojen ottamisessa, niiden määrässä sekä takaisinmaksussa. Tutkimuksen näytteeseen vastaajat eivät myöskään olleet kovin huolissaan taloudellisesta tilanteestaan. On mahdollista, että kuluttajat ajattelevat pahimpien hetkien olevan takanapäin; korot ovat pikkuhiljaa kääntyneet laskuun ja inflaatio on hidastunut. Tai toisaalta voi olla, että tähän näytteeseen vain sattumalta vastasi sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole taloudellisesti heikossa tilanteessa eikä siten huolestuneita omasta taloudellisesta tilanteestaan. Tutkimuksen vastauksia ei voidakaan missään nimessä yleistää koskemaan kaikkia suomalaisia. Niin kuin tutkimuksen alussa kerrottiin, tutkimuksen lopputuloksena syntyi selvitys näytteeseen vastanneiden suomalaisten taloudellisesta tilanteesta.

8 Pohdinta

8.1 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimuksen aiheesta ei ole tehty aiempia vastaavanlaisia tutkimuksia. Osaltaan varmasti siksi, että aihe oli niin ajankohtainen, mutta toisaalta myös siksi, että aihe on todella arka. Ei ole helppo paikka myöntää edes itselle, että oma taloudellinen tilanne on huono, saati sitten kertoa siitä muille. Toisaalta tutkimus pyrittiin toteuttamaan siten, että siitä olisi mahdollisimman vähän vaiava vastaajalle. Monelle henkilölle saattoi kuitenkin tulla kielteinen asenne kyselyyn vastaamiseen, pelkästään jo kyselyn aiheen nähdessään. Tätä väitettä osaltaan tukee se, että kyselyn oli avannut 988 henkilöä ja vastaamisen oli aloittanut 481 henkilöä, jotka eivät kuitenkaan olleet saattaneet kyselyä loppuun saakka. Tästä voisi ajatella, että kyselylomakkeen laatimisessa vastaajaystävälliseksi ei ole onnistuttu kovinkaan hyvin. Toisaalta syitä voi olla monia, miksi vastaaja ei loppujen lopuksi olekaan vastannut tutkimuskyselyyn.

Kyselyyn olisi voinut lisätä jonkin motivoivan osan vastaajille, esimerkiksi elokuvalippujen arvonta vastaajien kesken tai muu vastaava. Vastaajan kannalta näin kyselyyn olisi saattanut olla helpompi tarttua. Kuitenkin loppujen lopuksi tutkimuksen näytettä (yhteensä 437 vastausta) voidaan pitää

varsin hyvänä ja alun tavoitteet vastaajamäärien suhteen ylitettiin reilusti. Tämä osoitti sen, että motivoiva osa ei ole välttämätön, mutta se voi yksittäisen vastaajan kannalta olla ratkaiseva.

Vastausten saaminen pelkästään Takuusäätiön kanavien kautta osoittautui haasteelliseksi. Jotta tutkimuksesta saatiin tarpeeksi kattava, oli perusteltua jakaa tutkimuskyselyä myös muissa kanavissa. Toisaalta kyselyä jaettiin eri Facebook-ryhmissä, mikä saattoi osaltaan rajata vastaajia. Löytäkseen kyselyn henkilöllä täytyi olla nettiyhteys ja laite, joka mahdollisti Facebookiin pääsyn. Lisäksi vanhempien vastaajien vastausprosentti jäi melko alhaiseksi. Tähän saattaa vaikuttaa se, että kyselyä jaettiin pääosin eri Facebook-ryhmissä, johon vanhemmalla väestöllä ei välttämättä ole samanlaista pääsyä kuin nuoremmilla vastaajilla. Kyselyä jaettiin myös kahdessa Facebook-ryhmässä, jotka olivat suunnattu pelkästään naisille. Tämä osin selittää, miksi naisvastaajia kyselyyn tuli niinkin paljon enemmän kuin miehiä. Kuitenkin loppujen lopuksi kyselyyn saatiin vastaajia runsaasti, eri asemista, eri puolilta Suomea sekä eri ikäryhmistä, mikä oli myös yksi tutkimuksen tavoitteista.

Tutkimukseen etsittiin lähdeaineistoa laajasti eri lähteistä. Tiedonhaku aloitettiin sillä, että tutkimuksen kannalta oleellisimmat käsitteet valittiin ja rajattiin. Tämän jälkeen oli helpompi ylipäättään alkaa etsimään tutkimukseen luotettavia lähteitä. Tiedonhaun apuna käytettiin Finto-asianpalvelua, joka auttaa käsitteiden laajemmassa hahmottamisessa sekä mahdollisesti auttaa löytämään laajemmin olennaisimpia käsitteitä tutkimuksen kannalta. Tiedonlähteinä käytettiin niin painettuja kuin sähköisiä lähteitä. Tosin, sähköisiä lähteitä hyödynnettiin selkeästi enemmän kuin painettuja, mikä on tänä päivänä varmastikin tavanomaista. Lähteiden etsimiseen käytettiin lisäksi Janet Finna-sivustoa sekä Googlen hakukonetta. Yhtenä tiedonhaun keinona käytettiin muiden tutkimusten lähdeluetteloita, joista löytyi tutkimukseen relevantteja lähteitä. Lähteitä valittaessa pidettiin mielessä lähdekriittisyys. Tutkimukseen pyrittiin valitsemaan aina mahdollisimman ajantasaista ja tuoretta tietoa. Osa lähteistä oli kuitenkin vanhempia, mutta niiden käyttö oli perusteltua tutkimuksessa.

Tutkimuksen toteutus ei täysin pysynyt aikataulussa. Alun perin tutkimus oli tarkoitus saada valmiiksi jo vuoden 2023 lopussa. Työelämään siirtyminen toi kuitenkin aikataulullisia haasteita tutkimuksen toteuttamiseen. Käytännön työ sujui hyvin ja kaikki haasteet kulminoituivat oikeastaan ajanpuutteeseen.

Tulevaisuudessa, esimerkiksi 5 vuoden kuluttua voisi tuottaa vastaavanlaisen tutkimuksen ja vertailla nyt saatuja tuloksia siihen hetkeen. Toisaalta olisi myös mielenkiintoista saada syvällisemmin tietoa velkaantumisesta ja tekijöistä sen taustalla. Tähän tarkoitukseen kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote olisi hyvä. Esimerkiksi haastattelun avulla pystyisi syventymään tarkemmin pienemmän joukon tilanteeseen ja tutkia esimerkiksi, miten velkaantuminen vaikuttaa hyvinvointiin. On kuitenkin syytä muistaa, että sellaiseen tutkimukseen ei välttämättä ole helppo löytää vastaajia, eikä sen tason tutkimuksessa enää todennäköisesti puhuta opinnäytetyöstä. Toisaalta kvalitatiivinen tutkimus toisi mahdollisesti arvokasta tietoa velkaantumisesta ja sitä kautta saisi velkaantuneiden henkilöiden ääntä enemmän kuuluviin.

8.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Luotettavuus, rehellisyys, arvostus sekä vastuunkanto ovat peruspilareita hyvälle tieteelliselle käytännölle (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12). Tämän tutkimuksen aihe on arka ja mahdollisesti osa vastaajista voi kokea häpeää, jos oma taloudellinen tilanne on heikko. Riittämättömyyden tunne on hyvin yleistä velkaantuneiden keskuudessa, olipa syyt velkaantumisen taustalla mitkä tahansa (Sipola 2022, 188). Muun muassa näitten syitten takia kyselyyn oli täysin vapaaehtoisista vastata ja se toteutettiin täysin anonyyminä. Vastaukset hävitettiin välittömästi, kun tutkimus oli saatettu loppuun. Kyselylomake laadittiin niin, että vastauksia ei pystytty yhdistämään, jotta vastaajien anonymiteetti säilyi koko tutkimusprosessin ajan.

Eettisestä näkökulmasta tarkasteltuna on hyvin tärkeää, että tutkittavien henkilöiden itsemääräämisoikeutta sekä yksityisyyttä vaalitaan koko tutkimusprosessin ajan (Vuori n.d). Kerättyä aineistoa käytettiin ainoastaan tutkimuksen toteuttamiseen. Kyselylomakkeen alussa olevat taustamuuttujakysymykset laadittiin tarkoituksenmukaisesti riittävän laajoiksi, jotta vastaajaa ei ollut mahdollista tunnistaa. Tutkimukseen luotiin tietosuojaseloste ja se oli liitettyinä kyselylomakkeeseen. Tietosuojaseloste piti sisällään tietoja muun muassa tietosuojavastaavista, tutkimuksen tiedoista, henkilötietojen käsittelystä ja suojauksesta sekä vastaajan oikeuksista. Tietosuojaselosteen tarkoituksena oli vakuuttaa vastaaja siitä, että hänen tietonsa ovat turvassa ja kyselyyn on turvallista vastata ilman, että vastaajalle koituu minkäänlaista vahinkoa. Tietosuojaselosteessa olleita tietoja noudatettiin sääntöjen mukaisesti ja tutkimus suoritettiin loppuun ilman väärinkäytöksiä tai muita rikkomuksia koskien tietosuojalainsäädäntöä.

Kun puhutaan tutkimuksen luotettavuudesta, nousee esiin monesti termi reliabiliteetti. Sillä tarkoitetaan sitä, mittaako käytetty mittari luotettavasti ja toistettavasti haluttua asiaa (Tilastokeskus n.d -e). Luotettavuuden kannalta on tärkeää pohtia etukäteen, millaisia kysymyksiä vastaajilta kysytään. Hyvä kysymys pitää sisällään ainakin seuraavat ominaisuudet; se ei johda vastaajaa harhaan, vastaajalla on valmiudet sekä halu vastata kysymykseen. (Kananen 2011.) Tutkimuskyselyn kysymykset pyrittiin laatimaan mahdollisimman neutraaleiksi ja sellaisiksi etteivät ne ohjailleet vastaajia vastaamaan jollain tietyllä tavalla. Tutkimuksen reliabiliteettia voi heikentää osittain haastava aihe. Kaikilla vastaajilla ei välttämättä ollut täysin ajantasaista tietoa omasta tilanteestaan, esimerkiksi kulutusluottojen määrää.

Toinen luotettavuuteen liittyvä termi on validiteetti. Sillä tarkoitetaan yksinkertaisesti sitä, miten pätevä tutkimus on. Millä perustein johtopäätökset on tehty, onko tulokset osattu rakentaa oikein ja kuinka kattavasti koko tutkimus on ylipäätään tehty. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimuskyselyssä kartoitettiin vain sellaisia asioita, joista oli hyötyä tutkimuksen kannalta ja jotka tukivat tutkimuksen alussa asetettuja tavoitteita. Tutkimuksen validiteettia voidaan pitää hyvänä, tutkimuksesta tuli opinnäytetyötasoiseksi tarpeeksi kattava.

Lähteet

Aalto-Setälä, J., Forsman-Hugg, S., Huovari, J., Kinnunen, P., Kujala, P. 2022. Maatalouden tuotantopanosten ja ruuan hinnat jäävät totuttua korkeammiksi – maatalojen kriisi ei hellitä. Viitattu 20.12.2023. <https://www.ptt.fi/ennusteet/maa-ja-elintarviketalous-syksy-2022/>.

Blomgren, J., Maunula, N., Hiilamo, H. 2014. Sairastuttaako velka? 15 vuoden seurantatutkimus pitkäaikaisesti ylivelkaantuneista. Viitattu 25.1.2024. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116221/blomgren.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Brüggen, E., Hogreve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S. & Löfgren, M. 2017. Journal of Business Research. Financial well-being: A conceptualization and research agenda. Viitattu 24.3.2024. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0148296317301005?via%3Dihub>.

Bluestep Bank. N.d. Kulutusluotoissa on usein korkea korko ja kuukausierä. Artikkel. Viitattu 27.9.2023. <https://www.bluestep.fi/talousvinkit/artikkelit/Kulutusluotto-on-usein-kallis-sen-voiyt-korvata-halvemmallalla-lainalla-jonka-vakuutena-on-oma-asunto/>.

Euroopan keskuspankki. N.d. Mitä on inflaatio? Viitattu 26.1.2024. https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_inflation.fi.html.

Euroopan keskuspankki. 2016. Mitä ovat vakuudet? Artikkel. Viitattu 11.1.2024. https://www.ecb.europa.eu/ecb/educatmita_ovat_ional/explainers/tell-me/html/collateral.fi.html.

Financer.com. 2024. Henkilökohtaisen talouden hallinta. Viitattu 17.2.2024. <https://financer.com/fi/opas/henkilokohtaisen-talouden-hallinta/>.

Finanssialan Keskusliitto. 2023. Säästäminen ja luotonkäyttö. Tekstiraportti. Viitattu 24.3.2024. <https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2023/05/saastaminen-ja-luotonkaytto-2023-perusraportti.pdf>.

Finanssivalvonta. N.d. Kulutusluotot ja pikavipit. Artikkel. Tarkistettu 2018. Viitattu 4.1.2024. <https://www.finanssivalvonta.fi/kuluttajansuoja/pankkipalvelut/kulutusluotot-ja-pikavipit/>.

Finder. N.d. Lowell Suomi Oy. Viitattu 22.1.2024. <https://www.finder.fi/Perint%C3%A4toimisto/Loowell+Suomi+Oy/Turku/yhteystiedot/129578>.

Fine Vakuutus- ja rahoitusneuvonta. 2019. Maksuhäiriömerkinnän vaikutus vakuutus- ja pankkipalveluihin. Viitattu 17.3.2024. <https://www.fine.fi/media/julkaisut-2017/maksuhairiomerkinna.pdf>.

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Viitattu 15.1.2024. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>.

Hänninen, J. & Hänninen, J. 2015. Suomalainen velkakirja. Ihmisten elämä velkaantuneessa maassa. Helsinki: Into Kustannus.

InfoFinland. 2023. Hintataso Suomessa. Artikkel. Viitattu 9.1.2024. <https://www.infofinland.fi/fi/settling-in-finland/cost-of-living-in-finland>.

Intrum. 2022. European Consumer Payment Report. Raportti. Viitattu 10.1.2023. <https://www.intrum.fi/media/cnhblksm/finland-ecpr-countryreport-2022-final.pdf>.

Kananen, J. 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2017. Kuluttajaluottojen tarjoaminen. Tarkistettu 2022. Viitattu 10.11.2023. <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/tietoa-ja-ohjeita-yrityksille/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/kuluttajaluottojen-tarjoaminen/>.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. N.d. -a. Luoton enneaikainen takaisinmaksu. Artikkel. Viitattu 11.1.2024. <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/luotot-ja-maksaminen/luotot/luoton-ennenaikainen-takaisinmaksu/>.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. N.d. -b. Näin perintä etenee. Viitattu 19.3.2024.

<https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/perinta-ja-maksujarjestelyt/nain-perinta-etenee/>.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. N.d. -c. Maksuhäiriömerkintä. Viitattu 27.3.2024.

<https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/perinta-ja-maksujarjestelyt/maksuhairiomerkinta/>.

Kuhno, R. & Koivisto, K. 2021. Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat. Tekstiraportti. Viitattu 4.2.2024. https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2021/07/FA_SLM_2021_raportti.pdf.

Kuluttajaliitto. N.d. Talouden tasapainottaminen. Artikkel. Viitattu 5.12.2023. <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/talouden-tasapainottaminen/>.

Lowell. N.d. Tietoa meistä. Ylivelkaantuminen pysäytettävä. Viitattu 22.1.2024. <https://www.lowell.fi/tietoa-meista/ylivelkaantuminen-pysaytettava/>.

L 38/1978. Kuluttajansuojalaki. Viitattu 1.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780038>.

L 449/2023. Kuluttajansuojalaki. Viitattu 27.9.2023. https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230449?fbclid=IwAR0QZzQjPDt-DiRUfifZ7zvHtVcpzHtm5DntWje_-5LTv_wgaZFNvo_zrCM.

Maanmittauslaitos. 2023. Elinkustannusindeksi. Viitattu 9.1.2024. <https://ak.maanmittauslaitos.fi/2023/indeksit/elinkustannusindeksi>.

Maison, D., Marchlewska, M., Sekscinska, K., Rudzinska-Wojciechowska J. & Łozowski, F. 2019. You don't have to be rich to save money: On the relationship between objective versus subjective financial situation and having savings. Viitattu 24.3.2024. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0214396>.

Mieli ry. 2023. Taloushuolet kuormittavat mielenterveyttä. Viitattu 24.3.2024. <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/talousvaikeudet-ja-mielenterveys/taloushuolet-kuormittavat-mielenterveytta/>.

Minilex. N.d. Kulutusluotto määritelmä. Artikkel. Viitattu 4.1.2024. <https://www.minilex.fi/a/kulutusluotto-m%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4>.

Newman, C. 2022. Cost of living crisis having significant impact on mental health, study shows. Uutinen. Viitattu 4.2.2024. Cost of living crisis having significant impact on mental health, study shows - Swansea University.

Obstbaum, M. & Pönkä, H. 2023. Analyysi: Reaalipalkat ja ostovoima kohenevat Suomessa vähitellen. Viitattu 12.1.2024. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/artikkelit/reaalipalkat-ja-ostovoima-kohenevat-suomessa-vahitellen/>.

Omatieto. 2022. Miten luottotiedot tarkistetaan ja voiko menetetyt luottotiedot saada takaisin? Tiedote. Viitattu 9.1.2024. <https://www.asiakastieto.fi/omatieto/fi/artikkelit/20221208152700>.

Osuuspankki. N.d. Kulutusluotot. Viitattu 25.3.2024. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/lainat-ja-asunnot/kulutusluotot>.

Peura-Kapanen, L. H., Aalto, U. K., Lehtinen, A-R. K., & Järvinen, R. A. 2016. Ylivelkaantumisen ehkäisyn ja hoidon tehostaminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja; Nro 26/2016. http://tietokayttoon.fi/documents/10616/2009122/26_Ylivelkaantumisen+ehk%C3%A4isyn+ja+hoidon+tehostaminen.pdf/97f54cef-7913-46fc-a469-1b4e0c79d1ba?version=1.0.

Pikkor, H. N.d. Nordic Bank. Korkotaso 2024. Viitattu 24.3.2024. <https://nordicbank.fi/korkotaso/>.

Pohjola, M. 2015. Taloustieteen oppikirja. Helsinki: Sanoma Pro.

Puonti, P. 2023. Suhdanne syksy 2023. Artikkel. Viitattu 11.1.2024. <https://www.suhdanne.fi/en-nusteet/suhdanne-syksy-2023/>.

Rahalaitos. N.d. Elinkustannusindeksi – Arjen kustannusten mittari. Artikkel. Viitattu 9.1.2024. <https://www.rahalaitos.fi/talous/elinkustannusindeksi>. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2022/2/kotitalouksien-velkaantuminen-noudattaa-talouden-suhdanteita/>.

Rehn, O. 2019. Talouslukutaito korostuu maksamisen murroksessa. Puheet ja haastattelut. Viitattu 10.1.2024. <https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/puheet-ja-haastattelut/2019/talouslukutaito-korostuu-maksamisen-murroksessa/>.

Rostain, J. 2022. Luottohäiriö. Bazar Kustannus.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 3.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>.

Silvo, A. & Nyholm, J. 2022. Suomen pankki. Kotitalouksien velkaantuminen noudattaa talouden suhdanteita. Analyysi. Viitattu 24.3.2024. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2022/2/kotitalouksien-velkaantuminen-noudattaa-talouden-suhdanteita/>.

Sipola, S. 2022. Velkakirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

Sortter. 2023a. Kulutusluoton takaisinmaksu. Blogi. Viitattu 4.1.2024. <https://sortter.fi/kulutusluotto/>.

Sortter. 2023b. Kulutusluotto on vakuudeton laina, jonka saa tilille nopeasti. Blogi. Viitattu 4.1.2024. <https://sortter.fi/kulutusluotto/>.

Sortter. 2022. Mitä lainojen yhdistäminen käytännössä tarkoittaa? Artikkel. Viitattu 5.1. <https://sortter.fi/blogi/artikkeli/mita-lainojen-yhdistaminen-kaytannossa-tarkoittaa/>.

STT Info. 2023. Uusi korkokatto ja muut lainoja koskevat lakiuudistukset seuraavan 12kk aikana. Viitattu 27.9.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69974667/uusi-korkokatto-ja-muut-lainoja-kevat-lakiuudistukset-seuraavan-12-kk-aikana?publisherId=>.

Suomen pankki. 2023a. Toukokuussa vakuudettomia kulutusluottoja nostettiin runsaasti. Viitattu 27.9.2023. https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/rahalaitosten-tase/2023/toukokuussa-vakuudettomia-kulutusluottoja-nostettiin-runsaasti/.

Suomen pankki. 2023b. Vakausarvio. Korkeiden nousu testaa velallisten, sijoittajien ja rahoitusjärjestelmän kestävyyttä. Viitattu 11.11.2023. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/1/korkojen-nousu-testaa-velallisten-sijoittajien-ja-rahoitusjarjestelman-kestavytta/>.

Suomen pankki. 2023c. Suomen talouden ennuste lievistä taantumasta loivaan nousuun. Artikkel. Viitattu 4.2.2024. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/2/lievasta-taantumasta-loivaan-kasvuun/>.

Suomen pankki. N.d. -a. Euribor-korot päivittäin. Tilasto. Viitattu 24.3.2024. https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/korot/kuviot/korot_kuviot/euriborkorot_pv_chrt_fi/.

Suomen pankki. N.d. -b. Talousosaaminen. Rahapolitiikka. Artikkel. Viitattu 4.2.2024 <https://www.suomenpankki.fi/fi/opi-taloudesta/opi-taloudesta/rahopolitiikka/>.

Takuusäätiö. N.d. -a. Lainojen yhdistäminen - ota nämä asiat huomioon, kun haet yhdistelylainaa. Artikkel. Viitattu 4.1.2024. <https://www.takuusaatio.fi/hallitserahojasi/harkitsetko-lainan-ottamista/lainojen-yhdistaminen/>.

Takuusäätiö. N.d. -b. Maksuhäiriömerkintä. Artikkel. Viitattu 8.1.2024. <https://www.takuusaatio.fi/selviydy-veloistasi/maksuhairiomerkinta/>.

Takuusäätiö. N.d. -c. Säästä tulevaan. Viitattu 30.1.2024. <https://www.takuusaatio.fi/hallitserahojasi/saasta-tulevaan/>.

Takuusäätiö. N.d. -d. Tietoa meistä. Viitattu 5.1.2024. <https://www.hs.fi/talous/art-2000010074403.html>.

Talous- ja velkaneuvonta. 2023. Perinnän eteneminen. Viitattu 10.1.2024. <https://oikeus.fi/talous-javelkaneuvonta/fi/index/laskutmyohassa/nainperintaetenee.html>.

Talous- ja velkaneuvonta. 2020. Talous haltuun. Viitattu 15.1.2024. https://oikeus.fi/talousjavelkaneuvonta/fi/index/taloushaltuun_1.html.

Taloustutkimus. 2023. Elinkustannusten nousu maailmanlaajuinen huoli. Artikkel. Julkaistu 18.1.2023. Viitattu 9.1.2024. <https://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/uutisia/elinkustannusten-nousu-maailmanlaajuinen-huoli.html>.

Tietoarkisto. N.d. Kyselylomakkeen laatiminen. Viitattu 15.1.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>.

Tilastokeskus. 2023. Kotitalouksien lainakanta kasvoi maltillisesti vuoden 2023 ensimmäisellä neljänneksellä. Viitattu 24.3.2024. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8n4semz3rzf0dutwncmdts9>.

Tilastokeskus. N.d. -a. Kuluttajahintaindeksi. Verkojulkaisu. Viitattu 11.1.2024. <https://stat.fi/tilasto/khi>.

Tilastokeskus. N.d. -b. Tietoa tilastoista. Keskihajonta. Viitattu 26.3.2024. <https://www.stat.fi/meta/kas/keskihajonta.html>.

Tilastokeskus. N.d. -c. Tietoa tilastoista. Näyte. Viitattu 14.3.2024. <https://www.stat.fi/meta/kas/nayte.html>.

Tilastokeskus. N.d. -d. Tilastotieto. Inflaatio 3,3 % tammikuussa 2024. Viitattu 11.3.2024. <https://www.tilastokeskus.fi/julkaisu/clmym6t1r8vys0cutcpiwr9ig>.

Tilastokeskus. N.d. -e. Tietoa tilastoista. Reliabiliteetti. Viitattu 3.4.2024.

Toivonen, J. 2023. Kulutusluottojen määrä räjähti Suomessa – maksuajat ovat myös pidentyneet, kun hintojen nousu kurittaa ihmisiä. Yle. Artikkel. Viitattu 4.1.2023. <https://yle.fi/a/74-20055685>.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely suomessa. Viitattu 10.2.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf.

Valtiovarainministeriö. 2023. Kotitalouksien velkaantuminen ja korkojen nousu. Työryhmän raportti. Viitattu 14.1.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164852/VM_2023_34.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. E-kirja. Viitattu 4.10.2023. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. E-kirja. Viitattu 27.1.2024. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523701236>.

Vuori. N.d. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Viitattu 1.2.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimuseiikka/tutkimuseiikka-ihmistieteissa/>.

Webropol. N.d. Webropol – paljon enemmän kuin kysely- ja raportointisovellus. Viitattu 12.1.2024. <https://webropol.fi/webropol-konserni/>.

Y-lehti. 2023. Säästöpankkiryhmän pääekonomisti: Kotitalouksien ahdinko alkaa helpottaa. Julkaistu 16.11.2023. Viitattu 9.1.2024. <https://y-lehti.fi/saastopankkiryhman-paaekonomisti-kotitalouksien-ahdinko-alkaa-helpottaa/>.

Liitteet

Liite 1. Webropol-kyselylomake

Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinnäytetyökysely yhteistyössä Takuusäätiön kanssa

Elinkustannusten nousun yhteys kulutusluottojen määrään ja niiden maksamisesta selviytymiseen

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Annan suostumukseni opinnäytetyön tekijöille käsitellä vastauksiani anonymisti *

[Tietosuojaseloste](#)

- Hyväksyn
 En hyväksy

2. Sukupuoli *

- Mies
 Nainen
 Muu

3. Ikä *

- 19
 20-29
 30-39
 40-49
 50-59
 60-70
 Yli 70

4. Ammattiasema *

Voit vastata useamman vaihtoehdon.

-
- Työtön
 - Opiskelija
 - Yrittäjä
 - Työntekijä
 - Eläkeläinen
 - Varus- tai siviilipalvelusmies

5. Asuinmaakunta *

- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- Satakunta
- Kanta-Häme
- Pirkanmaa
- Päijät-Häme
- Kymenlaakso
- Etelä-Karjala
- Etelä-Savo
- Pohjois-Savo
- Pohjois-Karjala
- Keski-Suomi
- Etelä-Pohjanmaa
- Pohjanmaa
- Keski-Pohjanmaa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Kainuu
- Lappi
- Ahvenanmaa - Åland

6. Kotitaloutenne koko *

- 1 henkilö
- 2 henkilöä
- 3 henkilöä
- 4 henkilöä

-
- 5 henkilöä
 - 6 henkilöä tai suurempi

7. Henkilökohtaiset bruttotulonne kuukaudessa (€/kuukausi) *

Bruttotulot tarkoittavat tuloja, joista ei ole vähennetty mitään, esim. veroja ja muita lakisääteisiä maksuja.

- 999
- 1000-1999
- 2000-2999
- 3000-3999
- 4000-4999
- 5000-5999
- 6000-6999
- 7000-7999
- 8000-8999
- 9000-9999
- 10000 tai enemmän

8. Oletteko varautunut elinkustannusten nousuun? *

- Kyllä
- En

9. Miten olette varautunut elinkustannusten nousuun? *

Voit vastata useamman vaihtoehdon.

- Säästämällä (Esim. pankkitileille.)
 - Sijoittamalla (Esim. osakkeisiin, rahastoihin tai muuhun sijoitusinstrumenttiin)
 - Kulutustottumusten muuttamisella
 - Sopimusten kilpailuttamisella
 - Asumismuodon vaihtamisella
 - Jokin muu, mikä?
-

10. Oletteko joutunut ottamaan kulutusluottoa selviytyäkseenne kuluista? *

Kulutusluotto pitää sisällään mm. luottokorttimaksut ja pankin ja rahoitusyhtiöiden tarjoamat kulutusluotot.

- Kyllä
- En

11. Kuinka paljon yhteensä? *

- 999€
- 1000-2999€
- 3000-4999€
- 5000-6999€
- 7000€ tai enemmän

12. Milloin viimeksi olette nostanut kulutusluottoa? *

- 2019 tai aiemmin
- 2020
- 2021
- 2022
- 2023
- 2024

13. Oletteko aloittanut kulutusluoton/kulutusluottojen takaisinmaksun? *

- Kyllä
 En

14. Onko kulutusluoton/kulutusluottojen takaisinmaksussa haasteita? *

- Kyllä
 Ei

15. Mistä olette nostanut kulutusluottoa? *

Voit vastata useamman vaihtoehdon.

- Pankki (Esim. Nordea, S-pankki ja Osuuspankki)
-
- Luottokorttiyhtiö
- Rahoitusyhtiö (Esim. Bank Norwegian, Santander ja Blue Finance)
- Jokin muu, mikä? _____

16. Oletteko saanut enemmän hyväksytyjä vai hylättyjä kulutusluottopäätöksiä? *

- Hyväksytyjä
 Hylättyjä
 Saman verran

17. Oletteko ottanut kulutusluottoa lainojen yhdistämiseksi? *

- Kyllä
 En

18. Ovatko nousseet elinkustannukset vaikuttanut hyvinvointiinne? *

- Vähän
- Melko vähän
- Ei vähän eikä paljoa
- Melko paljon
- Paljon

19. Oletteko muuttanut yleisiä kulutustottumuksianne? *

- Kyllä
- En

20. Minkä suhteen olette tehnyt muutoksia? *

Voit vastata useamman vaihtoehdon.

- Sähkö ja vesi
- Ruoka
- Asuminen
-
- Liikkuminen
- Jokin muu, mikä?

21. Oletteko huolissaan taloudellisesta tilanteestanne? *

22. Oletteko hyödyntänyt Takuusäätiön neuvontaa (velkalinja/chat) ja muita palveluita? *

- Kyllä
- En